

HRVATSKI PLANINAR



GODIŠTE 91

SIJEČANJ
1999

ČASOPIS HRVATSKOG PLANINARSKOG SAVEZA

1

HRVATSKI PLANINAR

ČASOPIS HRVATSKOG PLANINARSKOG SAVEZA
JOURNAL OF THE CROATIAN MOUNTAINEERING ASSOCIATION

Hrvatski planinarski savez, HR-10000 ZAGREB, Kozarčeva 22

Prvi broj izšao 1898. godine kao glasilo Hrvatskog planinarskog društva. Časopis nije izlazio od 1915. do 1921. i od 1945. do 1948. Od 1949. do travnja 1991. izlazio pod naslovom "Naše planine"

Siječanj 1999
January 1999

Broj 1
Number 1

Godište 91
Volume 91

SADRŽAJ



Slika na naslovnici:
Botanički vrt na Velebitu
U pozadini Balinovac
Foto: N. Aleksić

Hrvatski planinarski savez u 1998. godini	3
Prof. Krinoslav Milas: Na vrhu Niskih Tatri	5
Tomislav Baričević: Gdje nema suše ni mirisa nema	11
Miljenko Paveseić: Planinarski susret na Kleku	12
Zlatibor Prgin: Mala ekspedicija kanjonom Čikole	14
Nikola Aleksić: Zima za Zavižanu	16
Juraj Posarić: Uređene šipile Hrvatske - stradalnice rata	18
Milan Marjanović: Kiclav vrh	20
Ivan Jakovina: "Požežanin je i goršak"	21
Alpinizam	23
Zaštita prirode	25
Planinarstvo u tisku	26
Obljetnice	28
In memoriam	28
Vijesti	30
Kalendar akcija	32

GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK: prof. dr. Željko Poljak, HR-10000 ZAGREB, Vlaška 12, tel. i faks 01/48-16-558

UREDNIČKI ODBOR: Nikola Aleksić, dr. Borislav Aleraj, Darko Berljak, dr. Srećko Božičević, ing. Vlado Božić, Tomislav Čanić, Alan Čaplar, Jakša Kopić, prof. Krinoslav Milas i Tomislav Pavlin

IZDAVAČ I UREDNIŠTVO: Hrvatski planinarski savez, HR-10000 ZAGREB, Kozarčeva 22, tel., tax i automatska sekretarica 01/48 24 142, mobitel 098 283 709, e-mail adresa: hps@zg.tel.hr

NASLOVNA STRANICA I LOGOTIP: Senaid Serdarević Seno.

GRAFIČKI UREDNIK: Senaid Serdarević Seno.

TISAK: "Ekološki glasnik" d.o.o. D. Lomnica

SURADNJA: Članke treba slati tipkane s preredom među recima, sa što većim izborom ilustracija (fotografija, dijapositiva, crteža, skica). Ilustracije se vraćaju autorima.

Izlazi u dvanaest brojeva godišnje (za srpanj i kolovož kao dvobroj).

Pretplata za 1998. godinu je 100 kuna (za inozemstvo 50 DEM), a uplaćuje se na žiro račun izdavača broj 30102-678-5535. Devizne uplate na broj: SWIFT-ZABA-HR XX 25731-3253236. Važno! Na uplatnici treba u rubrici "Poziv na broj" upisati svoj pretplatnički broj (ne JMBG), jer banka izdavača ne javlja ime uplatitelja nego samo taj broj. On se nalazi uz adresu na omotu svakoga dostavljenog primjerka. Umjesto toga može se uredništvu poslati fotokopiju uplatnice ili drugi primjerak "Posebne uplatnice". Tako će postupiti i novi pretplatnici koji još nemaju pretplatnički broj.

Tiskanje časopisa omogućuje donacija Tvornice boja "Chromos" Samobor.

Na temelju mišljenja Ministarstva prosavjete (612-10/92-01 187 ur. br. 532-03-1/7-92-9201 od 16. 3. 1992.) ovaj se časopis preporuča kao neobvezno štivo u školama.

HRVATSKI PLANINAR

Hrvatski planinarski savez je jedan od najstarijih hrvatskih sportskih saveza, objedinjuje članove u 46 planinarskih odraslih i mladinskoj sekciji. Broj članova je preko 20000. HPS-a je organizator i vlasnik najvećeg posudbenog trčališta u Hrvatskoj, a u članovima je i najveći hrvatski planinarski klub. HPS-a je i jedan od najvećih organizatora turističkih i sportskih događaja na području Hrvatske, a njegova poslovna linija je u osnovi turizam i sportska rekreacija. HPS-a je i jedan od najvećih organizatora turističkih i sportskih događaja na području Hrvatske, a njegova poslovna linija je u osnovi turizam i sportska rekreacija.

Finansijsko poslovanje HPS-a je uspješno, a počinje u svibnju 1998. godine s novim finansijskim periodom. U periodu 1998.-1999. godine dobitnik je finansijskog dohotka od 130 milijuna kn. Ovaj dohotak je rezultat rastućeg broja članova i ekspansije u novim mjestima. HPS-a je i jedan od najvećih organizatora turističkih i sportskih događaja na području Hrvatske, a njegova poslovna linija je u osnovi turizam i sportska rekreacija.

GODIŠTE 91

Hrvatski planinarski savez je u periodu 1998.-1999. godine uspješno predstavljen na međunarodnim sajmovima i izložbama. HPS-a je i jedan od najvećih organizatora turističkih i sportskih događaja na području Hrvatske, a njegova poslovna linija je u osnovi turizam i sportska rekreacija.

UREDNIK

Dr. ŽELJKO POLJAK

"Hrvatski planinar". Sto godina planinarske historije i tradicije, i preuzimanje značajne uloge u razvoju planinarstva u Hrvatskoj. Obilježeni smo učinkovitim radom, kojim je prošireno korisna Staromorskog vijećnicu na zagrebačkom Gradskom vijećnicu. "Hrvatski planinar" je bio zaslužan na raspisanih opštinskim pozicijama, a takođe je bio zaslužan na raspisanih opštinskim pozicijama.

Izdanje časopisa karakterizira se redovnim raspisanim pozicijama u Hrvatskoj, ali i u inozemstvu, a uključujući i strane planinarske organizacije. HPS-a je i jedan od najvećih organizatora turističkih i sportskih događaja na području Hrvatske, a njegova poslovna linija je u osnovi turizam i sportska rekreacija.

Najveći akcija našeg časopisa je raspisanje na međunarodnim sajmovima i izložbama, a počinje u Zagrebu 1998. godine.

Obilježene su stote objavljene planinarske teme, a u periodu 1998.-1999. godine dobitnik je i najveći hrvatski planinarski klub. HPS-a je i jedan od najvećih organizatora turističkih i sportskih događaja na području Hrvatske, a njegova poslovna linija je u osnovi turizam i sportska rekreacija.

Dan državnosti organizirani je program "Dan državnosti organizirani je program "Dan državnosti organizirani je program



ZAGREB 1999

GODIŠNJA PRIZNANJA NAJBOLJIMA

U ponedjeljak 21. prosinca 1998. u Domu HPS na tradicionalnoj Novogodišnjoj sjednici Izvršni odbor Hrvatskog planinarskog saveza dodijelio je godišnje nagrade najuspješnjim udrugama i pojedincima.

Za najuspješniju planinarsku udrugu proglašeno je

HPD "SOKOLOVAC" iz Požege

za posebno kvalitetnu organizaciju Dana hrvatskih planinara u Velikoj i Okruglog stola u Požegi.

Za najuspješniji društveni rad priznanje je dodjeljeno

dr. ANTUNU LOVRIĆU, predsjedniku HPD "Sokolovac"

za izuzetno osobno zalaganje prigodom obilježavanja 100. obljetnice HPD "Sokolovac" te organizacije Dana hrvatskih planinara i Okruglog stola.

Kao najuspješnjem planinarskom dužnosniku priznanje je dodjeljeno

ALANU ČAPLARU

za rad u Uredništvu "Hrvatskog planinara" i autorstvu priručnika "Osnove planinarstva".

Za najveći planinarski uspjeh priznanje je dodjeljeno

Speleološkom odsjeku PDS "VELEBIT" iz Zagreba

za uspješnu organizaciju i izvedbu istraživanja jame "Slovačka" (-1268 m) na Velebitu.

Za organizaciju najbolje društvene akcije priznanje je dodjeljeno

HPD "PAKLENICA" iz Zadra

za adaptaciju i radove na nekoliko novih i starih planinarskih skloništa na južnom Velebitu.

Priznanje za najboljeg sponzora ili vanjskog suradnika HPS-a dodijeljeno je

SAJMU SPORTA ZAGREBAČKOG VELSAJMA

koji našem Savezu već osam godina bez naknade ustupa izložbeni prostor na toj priredbi.

Svi nagrađeni primili su, osim diploma i skromne prigodne poklone.

HRVATSKI PLANINARSKI SAVEZ U 1998. GODINI

Hrvatski planinarski savez, kao nacionalni sportski savez, objedinjuje rad 160 udruženih članica (planinarskih udruga - društava, klubova i saveza) s oko 20000 članova, što znači 5 % više članova nego u 1997. godini. Njihov je rad, temeljen na entuzijazmu i volji, mnogo veći i širi nego što se može prikazati u ovih nekoliko redaka.

Financijsko poslovanje HPS i dalje je uspješno, usprkos opće poznatim teškoćama. Prihod je u 1998. iznosio 525.000 kn, od čega je 40% od članskih markica. Ta se sredstva vraćaju članstvu kroz osiguranje članstva i financiranje stručnog rada. Tako je za rad Komisija HPS, temeljem odluka Glavnog odbora, utrošeno 120.000 kn. Plaća djelatnika Ureda HPS kao i članarine u međunarodnim asocijacijama u kojima HPS predstavlja svoje članstvo (UIAA, IOF, CEC UIAA, IKAR) pokrivaju se iz sredstava HOO-a. Ostali troškovi (osiguranje objekata, materijalni troškovi, vozni park, pojedine akcije i sl.) pokrivaju se iz vlastite djelatnosti, odnosno putem sponzora i donatora, tako da godinu završavamo pozitivno, s razboritom pričuvom za početak 1999.

"Hrvatski planinar". Sto godina izlaženja našega časopisa bio je izvanredan i značajan kulturni događaj. Obilježili smo ga svečanim brojem časopisa (broj 5/98), pretiskom prvoga broja iz 1898. godine i prigodom proslavom u Starogradskoj vijećnici na zagrebačkom Gornjem gradu.

Izlaženje časopisa karakteriziraju i dalje poznati napor uredništva na prevladavanju novčanih poteškoća te stalna briga za redovitost izlaženja i povećanje broja preplatnika.

Najvažnije akcije pod okriljem HPS-a bile su ove:

- Obilježene su stote obljetnice planinarskog djelovanja u Ivancu, Požegi i Delnicama. U sklopu tih jubileja održani su skupovi planinara na Ivančići i uspjeli Dan hrvatskih planinara u Velikoj, a HPD "Petehovac" dobitnik jer državne nagrade "Dr. F. Bučar".

- Za Dan državnosti organiziran je pohod na Dinaru, koji je dobio podršku HV-a i MUP-a, te

službi grada Knina i Županije šibensko-kninske. Okupilo se oko 700 planinara iz četrdesetak društava. Očekuje se da će uspon na najviši vrh Hrvatske u povodu Dana državnosti postati tradicionalan.

- Ljetna sezona je, uz društvene u svjetska velegorja, obilježena i alpinističkom ekspedicijom HPS-a na himalajski vrh Shisha Pangmu (8012 m). Usponom B. Šeparovića 24. rujna na vrh i sretnim povratkom svih članova ekspedicije zaokružena je "tibetska triologija".

- Raznolikost djelatnosti planinarske organizacije i ove je godine uspješno predstavljena na Sajmu športa Zagrebačkog velesajma, ali ne smijemo zaboraviti ni ostala događanja kao što su planinarske izložbe u Našicama, Zagrebu i Karlovcu, planinarski tjedan u Požegi i Šibeniku, otvorene planinarske kluba u Požegi i uređivanje planinarskih objekata.

- Pripremanje smjernica za razvoj planinarija početkom trećega tisućljeća pokrenuto je organiziranjem Okruglog stola i rasprave u Požegi.

- HPS je bio zastupan na Općoj skupštini UIAA u Maleziji, a uspješna suradnja s PS HZ Herceg-Bosne nastavljena je i boravkom izaslana HPS-a na Danu planinara Herceg-Bosne na Blidinjem jezeru i Čvrsnici.

U Domu HPS-a ove je godine obavljeno više gradevinskih radova, kojima je proširena korisna površina objekata (dogradjena 20 m² poslovnog prostora), uredene su prilazne stepenice i ulaz u garažu, sanirani su odvodni kanali na ulazu i postavljeni alarmni uređaji, a knjižnica HPS ponovo je otvorena članstvu angažiranjem nove knjižničarke.

Ured HPS-a prilagodio je svoj rad potrebama članstva radom u ponedjeljak do 18 sati. Ured obavlja kontakte za potrebe stručnih komisija i društava, vodi administraciju preplate "Hrvatskog planinara", redovito poslovanje, prodaju stručne i planinarske literature i pomaže komisijama HPS-a. U nastavku je pregled najvažnijih njihovih akcija.

Komisija za orijentaciju obuhvaća 9 aktivnih klubova s 335 licenciranih natjecatelja.

Održano je 9 trka za Cup Hrvatske, 8 za državno prvenstvo po kategorijama i međunarodno natjecanje u Jastrebarskom. Izrađene su nove natjecateljske karte.

Komisija za vodiče. Uz ljetnu školu vodiča i ispite za naslov, održani su 20. zbor vodiča i seminar za društvene vodiče, a pripremljen je i prijedlog novoga pravilnika vodičke službe.

Komisija za alpinizam provela je u Paklenici dvije škole za društva koja nemaju alpinistički odsjek, a nastavila je i uspješno sudjelovanje na festivalu penjača u ledu u Francuskoj.

Komisija za planinarske puteve, osim označavanja planinarskih puteva na Dinari, radila je i na izradi Registra puteva, te provela dva tečaja za markaciste.

Komisija za športsko penjanje organizirala je državno prvenstvo i uputila svoje predstavnike na Svjetski kup u Milano i Kranj.

Komisija za GSS je na ljetnom tečaju prvi put koristila helikopter i upoznala tečajce s tim načinom spašavanja. Predstavnici GSS-a bili su aktivni članovi radnih skupina na zasjedanju IKAR-a.

Komisija za zaštitu prirode nastavlja akcije na zaštitu kroz regionalna savjetovanja i akcije, čišćenja prirode planina (Medvednica), pošumljavanje i zaštitu šuma Gorskog kotara, te izdavanje "Zelenih vijesti".

Gospodarska komisija nastavila je s radovima na održavanju Doma na Zavižanu, vodila brigu o skloništu na Alanu. Nema snage za sveobuhvatnu brigu o našim objektima i zato je neke prepustila pojedinim društvima. PD INA - Naftaplin je preuzeo sklonište na Šugarskoj

dulibi, a HPD "Paklenica" nove objekte na području NP Paklenica.

Komisija za speleologiju dobro priprema školovanje i stručno usavršavanje i istraživanja, osobito na Velebitu (Slovačka i Lukina jama) i izvoru Cetine. Organizirala je i orijentacijsko natjecanje u Jopićevoj špilji.

Komisija za dodjelu priznanja ima i dalje mnogo posla rješavajući prijedloge društava za priznanja, a uz strogo pridržavanje pravilnika.

Komisija za propagandu i izdavačku djelatnost pripremila je izdavanje "Planinarskog priručnika", susfinancirala drugo izdanje vodiča "Hrvatske planine" i dvije karte Gorskog kotara.

Komisija za planinarske škole izdaje diplome polaznicima koji uspješno završe školu, a od nedavno im daje i besplatno "Planinarski priručnik".

Komisija za ekstremno skijanje uputila je predstavnike na školovanje u Francusku.

Komisija za normativnu djelatnost bila je angažirana na zakonski uvjetovanim izmjenama u Statutu HPS-a i pružanju savjeta po zahtjevima društava.

Komisiju za povijest planinarstva pravi posao tek očekuje u 1999. godini, kad obilježavamo 125 godina naše organizacije.

Sve te djelatnosti, kao i tekući poslovi HPS-a, razmatrani su na jednoj sjednici Glavnog odbora i na deset sjednica Izvršnog odbora.

Obilježavanje 125 godina hrvatskog planinarstva i Izbornu Skupštinu HPS-a izdvajamo kao najvažnije buduće događaje, koji će tražiti angažiranje i uskladeno djelovanje članstva, Ureda HPS-a i stručnih komisija.

Najsrdačnije se zahvaljujemo svim planinarskim društvima, klubovima i pojedincima koji su nam čestitali Božićne i Novogodišnje blagdane

NA NAJVIŠEM VRHU NISKIH TATRI

(kratica mu je NAPANT) Nacionalni park je 81095 ha.
Odlučimo, daće, podi na Lombier. Iste smo
vedri smještiti sam...

Da sam u Slovačku došao slučajno, ne bih baš rekao. Dugo sam želio posjetiti tu zemlju, tako nam blisku, a toliko nepoznatu. I bogatu planinama o kojima malo znamo.

Prije tri godine bili su Košicama na proglašenju svetim blaženog Marka Križevčanina. Prijateljev prijedlog da usput prođemo planinskim dijelom Slovačke, a ne tek Mađarskom, kuda bi nam bilo najkraće, odmah smo prihvatali. Otišli smo preko Budimpešte na Bansku Bistricu, zatim na Donovale.

Donovaly. Prostrana travnata planinska dolina obrubljena crnogoricom i nizom vrhova. Među njima se isticao jedan oštri, travnati. Saznasmo poslije da mu je ime Kozji hrbat.

Ovog smu ljeta cijeli tjedan odvojili za skitanje Slovačkom. Dakako, samo onim planinskim dijelom. Ravničarski kraj oko Bratislave nije nas zanimalo.

- Vidiš li, mali - rekao sam svom sinu Stjepanu došavši ove godine ponovo na Donovale - ono prekrasno šiljato brdo, to ti je Kozji hrbat. I zbog njega smo mi opet danas ovdje.

Pogled na Kozji hrbat, taj najzapadniji predjel Nacionalnog parka Niske Tatre, svojom nas je ljevitom začarao. Prostrana travnata uzvisina, šiljasta, a travnata, u ovom moru crnogorice svojim svjet-

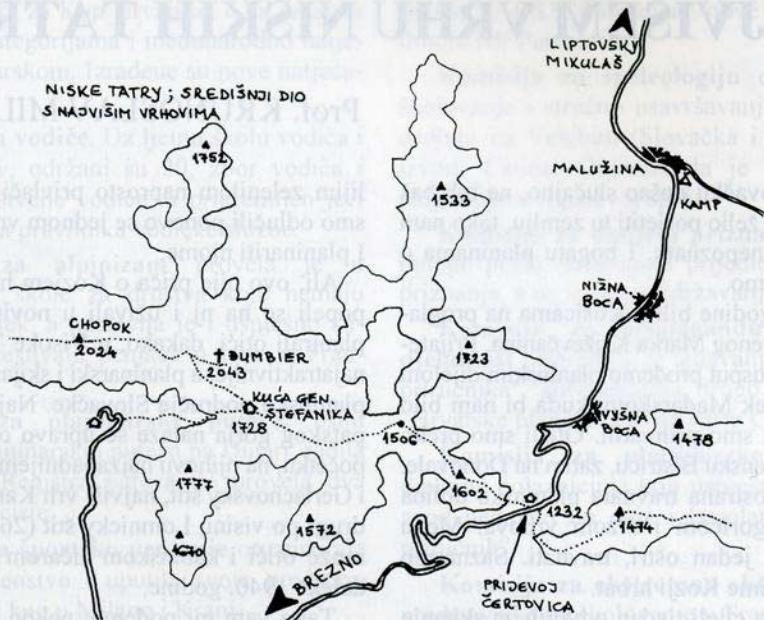
Prof. KRUNOSLAV MILAS, Zagreb

lijim zelenilom naprosto privlači poglede. I tada smo odlučili ponovo se jednom vratiti u Slovačku. I planinariti njome.

Ali, ovo nije priča o Kozjem hrptu. Došli smo, popeli se na nj i uživali u novim razgledima. I planirali otići, dakako, u Visoke Tatre, jer su one najatraktivnije, a planinarski i skijaški i najpoznatije planinsko područje Slovačke. Najviši vrhovi Karpatskog gorja nalaze se upravo ovdje, na samom početku, na njihovu najzapadnijem dijelu. Ovdje je i Gerlachovsky štit, najviši vrh Karpat (2654 m) i, drugi po visini, Lomnický štit (2639 m) na koji se može otići i kabinskem žičarom sagrađenom još daleke 1940. godine.

Tako vam mi podemo, nakon posjete Banskoj Bistrici, Donovalima i planinarenja zapadnim predjelima Niskih Tatri (Kozji hrbat 1330 m, Velika Chehuška 1753 m), prema Visokima. I dodemo u predjele, dakako, predivne, ali pretrpane ljudima. Bježeći iz gužve na našem Jadranu, dočekala nas je isto takva gužva u dalekim Visokim Tatram! U tom prekrasnom prostoru crnogorice, livada i u pozadini, nama južnjacima, ljudima vapnenačkih predjela, neobičnih tamnih stijena i šiljastih vrhova, u tom upravo mističnom predjelu otkrismo život kao da stigosmo u našu Opatiju! A i arhitektura





starih hotela pomalo liči na nju. Jedino što ih je ovdje mnogo više. A i gužva je veća nego bilo gdje kod nas na moru, bez pretjerivanja. I sve je skuplje nego drugdje u Slovačkoj, cijene su gotovo jednake našima (barem što se tiče noćenja i žičare; hrana i pivo mnogo su povoljniji).

Nakon posjeta žičarom Lomnickom Štitu (samo do srednje postaje; gužva za vrh bila je neopisiva) i prekrasnih razgleda, ostadosmo neodlučni. Željeli smo potražiti smještaj preko noći. Na Donovalima smo sobu plaćali 50 kuna po ležaju (hotel B kategorije), a ovdje je spavanje bilo pet ili šet puta skuplje, kako gdje. Ne trebam vam ni spominjati, kampovi su bili prepuni.

I tada pada odluka: A da se mi lijepo vratimo u Niske Tatre! Ne na zapadni, već srednji dio, oko najvišega vrha. I da ga osvojimo? Prihvatali smo. Eto, ovdje u stvari počinje naša priča. Priča o Dumbieru, najvišem vrhu Niskih Tatri.

Da kažem poneku riječ o Slovačkoj i Niskim Tatrama. Slovačka je zemlja veličinom i brojem stanovnika slična Hrvatskoj; ima 49.000 m² i 5,300.000 stanovnika. Glavni je grad Bratislava s kojih pola milijuna stanovnika, smješten na samom zapadu, u ravničarskom području. O Niskim Tatram u nas ima malo podataka, a u HP nikada to gorje nije bilo opisano, gotovo niti spomenuto.

Niske su Tatre planinski lanac u sjeverozapadnom dijelu Karpata, dugačak 95, a širok najviše 30

km. Razvodnica je to glavnih slovačkih rijeka: Vach, Hron, Hnilca i Hornad. Drugi je po visini planinski lanac u Slovačkoj. Gorje je granitnog i kristaličnog porijekla u svom središnjem dijelu, a na krajevima se nadovezuje vapnenačko i dolomitno stijenje. Južne padine su malo blaže (ali dovoljno strme), a sjeverne su strmije, gotovo okomite, prepune padova i ogromnih ponora. Najviši je vrh Dumbier s nimalo zanemarivih 2043 m. Sedlom Čertovice (1232 m) Niske su Tatre podijeljene na istočni, niži i razlomljeni Kralovoholski i zapadni, Dumbierski dio. Istočni je dio dobio ime po najvišem vrhu Kralova hola (1946 m) koji je često spominjan u slovačkim legendama i narodnim pričama. Zapadni je dio gromadniji i cjelovitog je grebena, s nekoliko najviših vrhova; pored Dumbiera ovdje je i Chopok (2024 m), s meteorološkom postajom, drugi vrh po visini u Niskim Tatrama. To je i najposjećeniji vrh ovoga gorja. Svojim je skialištimi i žičarama posebno posjećen zimi. Na središnjem je dijelu još nekoliko najviših vrhova, kao što su Chabenec (1955 m), Skolke (1980 m), Žiarska hola (1841 m) itd.

Prostor obiluje velikim podzemnim sistemima, s najvećim i najdubljim jamama i špiljama u Slovačkoj. Zato i jesu Slovaci tako dobri špiljari da dolaze čak i nama te postižu zavidne rezultate. Planina obiluje bogatom florom: bukva i jela, ali najviše je ipak smreke. Dvije trećine je pokriveno šumom.

Vrhovi su pak travnati, ili puni kosodrvine. Niske su Tatre 1978. godine proglašene Nacionalnim parkom (kratica mu je NAPANT). Veličina Nacionalnog parka je 81095 ha.

Odlučismo, dakle, poći na Đumbier. Iste smo se večeri smjestili u kampu pored sela Malužina, na samom rubu parka, kojih desetak km daleko od prijevoja Čertovice odakle smo planirali uspon. Jutrom rano nas trojica krenusmo. Automobil smo ostavili na parkiralištu uz cestu i započeli strmim usponom. Prolazimo uz skijalište i vučnice, sada zatvorene. U cijelom je Tatrama, bez obzira na priličan broj planinara, očito da se hoteli i ostali objekti sada dotjeruju i preuređuju. Ipak je ovdje glavna sezona zimi.

Strmina se protegla pod našim nogama. Ali, daleko je to od našega krša. Kamenom je daleko. Kamen je ovdje drugačiji, granitno - kristaličan, često prošaran kojekakvim zrncima koja se neprestano presijavaju. Očito, pun je nekih ruda. I obliji je, podatniji hodanju od naših planinskih kamenih noževa. Susrećemo planinare. Mnogo je ovdje hođača. Zanimljivo, uglavnom su svi u tenisicama. Prave planinarske cipele zaista su rijetke.

- Poslao bih ih ja u tenisicama na Veliko Rujno - mrmlja Grga. - Na pola bi puta bili bos i poderanih tenisica.

Nakon sat i 15 minuta oštrog uspona stigosmo na Lajstroch (1602 m), goli vrh s prekrasnim pogledom na sve strane. Tabla na vrhu postavljena je na lijepo oblikovano i obojeno razgranato deblo, kao i drugdje na vrhovima i križanjima u Niskim Tatramu. Uspeli smo se, ali nas pogled na put koji je pred nama na oduševljava; očima pratimo stazu koja se kao kobasica penje i spušta preko tri brijege pred nama, redovito se uspinjući i opet malo padajući, tek toliko da planinara izmori. Lijevo od nas masiv je Malog Gapela, s vrhom od 1780 m, pored kojeg moramo proći. A tamo daleko, u izmaglici i dijelom sakriven oblacima, strmo se uzdiže Đumbier, naš današnji cilj.

- Valjda nas neće oprati kiša? - sumnjičavo će Damir i sam sebi ne vjeruje. Tješimo njega i sebe, ali se prisjećam čudljivosti ovoga gorja o kojoj sam čitao u dječjem romanu "Brat šutljivog Vuka" slovačke književnica Klare Jarunkove. Preveden je prije dvadesetak godina kod nas, a radnja mu je smještena upravo na jednom od planinarskih domova Niskih Tari.



Na vrhu Lajstrochu (1602 m)

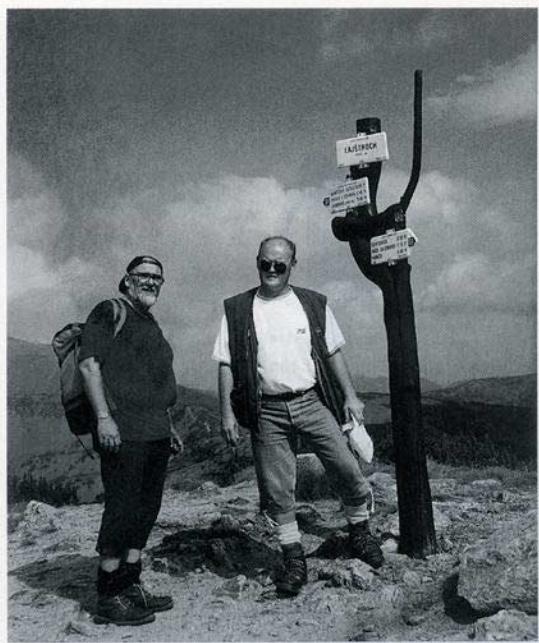
"Do cilja nam je trebalo još nekoliko metara, kad smo točno u sredini Sedla primjetili uski crni oblak. Fodizao se iza grebena i što se više pokazivao, to je bio širi. S leđa nas je još grijalo sunce, ali ona crna oblačina već se podigla u strašnu visinu, gotovo do sunca. Valjala se pred našim očima, napuhala i zavlaciila, i već postala stravično široka, od Đumbijera sve do Chopoka. Vjetar je postao jači i strašnom je brzinom tjerao prema nama grozan mrak.

A onda, desetak minuta poslije, sve se promijenilo:

"U dolini je sunce još toplo grijalo. Vidio sam oblake, već posve izblijedjele, kako se povlače iza Gapela u Mlinsku dolinu.

No, kad sam pogledao Sedlo, obasjano suncem, nisam nikako mogao vjerovati da sam taj dan preživio najstrašniju buru svoga života."

Toliko Jarunkova, a mi nastavljamo dalje. Susrećemo mnogo planinara. Staza E8 u Slovaka je zaista popularna. Ustanovili smo to i prije nekoliko dana kad smo prolazili njezinim zapadnim dijelom u Niskim Tatramu. Planinari nas uglavnom pretiču. Kao da im se nekuda žuri. Svi nas pozdravljaju, a mi uživamo u razgledima koji se iza svakog zavoja



U Niskim Tatrama

mijenjaju. Duboko ispod nas protežu se lijepo travnate doline. Crnogoričnu smo šumu ostavili još na prvom usponu prema Lajštrochu. Prolazimo travnatim područjem, šibanim vjetrom, s nižim stablima, povinutim uz tlo. *Kosodrevinom*, kažu to lijepo Slovaci. Raznoliko raslinje, koje je prestalo biti šuma na hladnim i vjetrovitim vrhovima, prelazi u kosodrvinu. I mi smo nekad rabili taj izraz, ali se on danas gotovo sasvim izgubio. Umjesto njega mi upotrebljavamo naziv *klekovina*, zaboravljući pritom da je klekovina tek jedna od vrsta raslinja koja se pojavljuje na vršnim dijelovima planina.

Vrijugajući pristrankom grebena, uskoro u daljini primjećujemo planinarski dom. Imamo do njega još barem sat vremena hoda. Staza se uskoro spaja s putom koji nam pristiže s desne padine, strmo se penjući iz mjesta Višnja Boca. Golema hrpa tamnosmeđeg kamena na samom križanju očito je neka rudača, vjerojatno željeza, jer je kamen vrlo težak i tamnosmeđe boje. Sve češće pogledavamo nebo i prijeteće oblake. Đumbiar nas mami, ali i zabrinjava svojom prijetećom oblačnom kapom.

Nakon puna tri sata hoda od Lajštrocha stižemo pred Dom generala M. R. Štefanika. Nalazi se na 1728 m i najviši je dom u Niskim Tatram. Na samom je prijevoju, pa nas očekuje sa snažnim

vjetrom. Otkud mu ime, nismo saznali. U blizini je spomenik slovačkim borcima iz 1944. godine. Dom je inače velika jednokatna zgrada s kuhinjom i blagovaonicama u prizemlju i nizom spavaonica na katu. Provjerili smo: cijena je noćenja za strance 37 kn. Dom je potpuno opskrbljen, s hranom i pićem po želji. Ovdje je i obilje suvenira, od majica i kapa, sve do razglednica. A sve vodi i održava grupa mladića i djevojaka koji su ovdje dežurni tijekom tjedna.

Nakon kraćeg odmora nastavljamo prema vrhu. Ručat ćemo poslije, na povratku. Poželjesmo kraticom koja se primjećuje pored samog doma, ali je ona pregradena, pa se na vrh mora okolnim putom, koji je sigurno pola sata duži.

Pali smo u iskušenje da ne poslušamo upozorenje. Priznajem, kod nas bi sigurno udarili prečarem. Ali ovdje, u stranoj zemlji, gdje se svi strogo pridržavaju svih propisanih pravila, i mi smo pošli uokolo. Jest da je Goran malo "brundao" kako bi radije ostao u domu, a ne gnjavio se dužim putom, ali ipak krenusmo.

Staza je sagrađena od velikih granitnih oblataka od kojih svaki ima u promjeru sigurno pola metra, pa čak i više. Kao da su neki divovi iz legendi kontroljali to veliko zelenim lišajem obrasio kamenje i od njega sagradili staze da mi ljudi prolazimo i njihovom se zavičaju divimo.

Na raskriju smo odakle lijevo nastavlja staza E8 prema Chopoku i dalje na Zapad Niskih Tatri. Mi ćemo polusatnim odvojkom do samog vrha. Gromadno je stijenje sve veće, nebo sve tamnije. Oko nas mistična atmosfera izmaglice i tame, ali mnoštvo ljudi oko nas daje predjelu onu turističku životoliku rijetku na našim vrhovima.

Na samom se vrhu pred nama uzdigao triangulički stup i veliki dvostruki slovački križ. Prostor oko vrha je prirodni rezervat s gomilama bazaltnog okruglastog divovskog stijenja. Đumbier je jedan od simbola Slovačke i dio je nacionalnog ponosa. Vidjeli smo to u pogledima ljudi koji su oduševljeno gledali uokolo, ponosno pogledavajući i nas strance. A onda se dogodiše dvije stvari koje su mi tu zemlju i taj narod pokazali u pravom svjetlu. Toga sam trenutka znao da ću u njihove planine ponovo doći.

S vrha smo, naime, promatrali okolne razglede koliko znatiželjno, toliko i zabrinuto, jer je nebo cijelo vrijeme visjelo. A onda, dok smo očima oblikuju bogatom florom bukva i jela, ali najviše ipak smreke. Dvije trećine je pokriveno šumom

mjerili beskrajno dubok ponor na sjevernoj strani vrha koja se upravo lomi i spušta u bezdan, oblaci se odjednom razidoše i nebo se suncem otvori. Planina zablijesnu pred nama u svoj svojoj ljepoti. A tamo na sjeveru, pokaza se more oblaka iznad doline rijeke Vach iz kojeg su, kao otoci obasjani suncem, izvirivali strmi i oštri vrhunci Visokih Tatri.

A drugi događaj koji me privukao? Govori o ljudima. Spomenuo sam da je oko nas bio priličan broj planinara. Svi su se na vrhu željeli upisati u veliku upisnu knjigu. Stvorio se poveći rep dok su čekali da svatko nešto napiše. Videći gužvu, dvoumio sam hoćemo li čekati svoj red, ili se vratiti bez upisivanja. Jedan od prisutnih domaćina kao da je pročitao moje misli, uze knjigu iz ruke onoga koji se upisivao i doda je meni.

- Nismo mi na redu - tumačio sam mu riječima i gestom.

- Vi ste stranci i naši gosti - odgovorio mi on, a riječima mu je strujao ponos i toplina. Dakako, odmah smo se upisali.

Nepuni nam je sat trebao za povratak u dom. Dobar ručak (gulaš za svega 10 kuna), poneka razglednica i uvijek prisutno pivo, a zatim žurni povratak jer se vrijeme ponovo natmuriло. I drugi su se gosti uglavnom razilazili. Mnogo ih je krenulo kraćim, a strmijim putom prema mjestu Srdečko koje se vidi nisko dolje u dolini. Put je strmiji, ali sigurno dvostruko kraći nego onaj od Čertovica. A na kraju, pored hotela vidimo i veliko parkiralište. Sljedeći ćemo puta sigurno doći ovuda.

Opraštamo se od vidika, koji su sve slabiji. Na našem je povratku Klara Jarunkova dokazala da je, barem glede vremena, u svojem romanu imala pravo; kad je na pola troiposatne pješačke kobasicice prema našem automobilu počela padati kiša, ni kabanica ni kišobrani nisu nas mogli zaštiti. Padalo je odozgo, slijeva, zdesna, pralo nas je grebenom čak odozdo iz doline prema gore! Ukratko, za pet minuta bijasmo mokri do gole kože. Nismo se čak ni uzrujavali. Videći da nam nema pomoći, sklopili smo kišobrane i pustili da nas pere. Na Lajstrochu kao da kiša nikada nije ni padala. Vrh je ponovo bio okupan suncem! E moja Klara, koliko li si ti puta doživjela takav pljusak kad si ga tako dobro znala opisati!

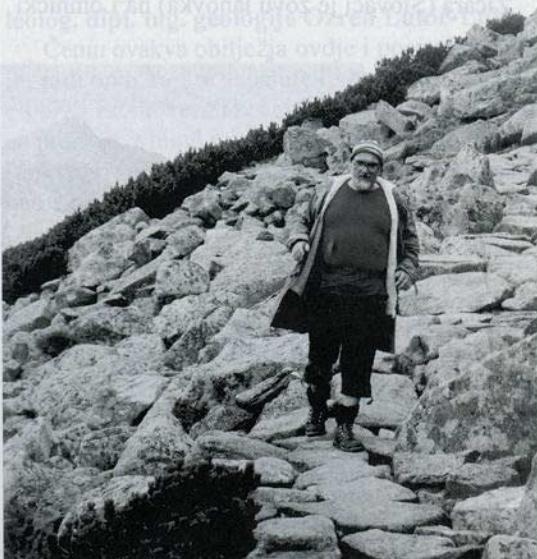
Umorni i još uvijek mokri stigosmo do kampa u

Malužini gdje nas je čekao ostatak društva. Treba li uopće i reći da su se čudili otkuda smo mokri; oni kiše nisu ni vidjeli!

Nekoliko usputnih napomena

Kako doći u Niske Tatre? Najlakše je osobnim automobilom. Iz Zagreba je do Banske Bistrice malo više od 500 km, a još je tridesetak do Donovala, planinske doline s kampom i nizom hotela (50 kn noćenje po osobi) dovoljno komformnih za smještaj (sobe imaju tuš i WC, čak i televizor). Želite li na središnji dio Niskih Tatri, u Banskoj Bistrici treba cestom krenuti na istok, kojih 50 km do Breznog, a zatim prema prijevoju Čertovice. I ovdje je riz hotela i pansiona, ali su uglavnom otvoreni zimi. Moguće je smještaj u nekom od kampova. Kamp u Malužini, u kojem smo mi bili smješteni, prilično je jednostavan, ali simpatični domaćini svojom ljubaznosti u stanju su nadokanditi sve nedostatke. I jeftin je; smještaj nas je stajao svega 10 kuna po osobi.

Jedno upozorenje: hoteli i pansioni se redovito zatvaraju u devet uvečer. Nikako nemojte nakon toga ostati vani, jer ćete teško ući. Inače uslužni domaćini, dat će vam do znanja gašenjem svjetla i čudnim pogledima da je vrijeme spavanju! Zato,



Silaz s Dumbiera; u pozadini Chopok

ako poželite duže sjediti, radije ponesite piće i hranu u sobu.

Kako doći do podataka koji vas o zemlji i planini zanimaju? Vrlo jednostavno. U svakom većem gradu udite u prvu knjižaru i naći ćete sve što želite. Slovaci imaju zaista razvijenu kartografiju; cijela je zemlja, planinski, ali i ravnicaški dio pokriven kartama u mjerilu 1:50.000 s obilježenim pješačkim stazama. Svako je područje obradeno i prilično jeftinim knjižicama s osnovnim podacima, kojima su dodane karte u mjerilu 1:100.000. Za ljubitelje planinskog biciklizma, u tijeku je izdavanje serije karata (do sada ih je tek sedam ili osam) u mjerilu 1:65.000 s označenim svim biciklističkim stazama po Slovačkoj. Planinski biciklizam u njih je prilično razvijen; na prijevoju iznad Kozjeg hrbta i Donovala, na visini od 1100 m, susreli smo dvojicu biciklista koji su na tu visinu uredno dogurali svoje bicikle, odmorili se, izmjenili s nama nekoliko riječi i nastavili na drugu stranu.

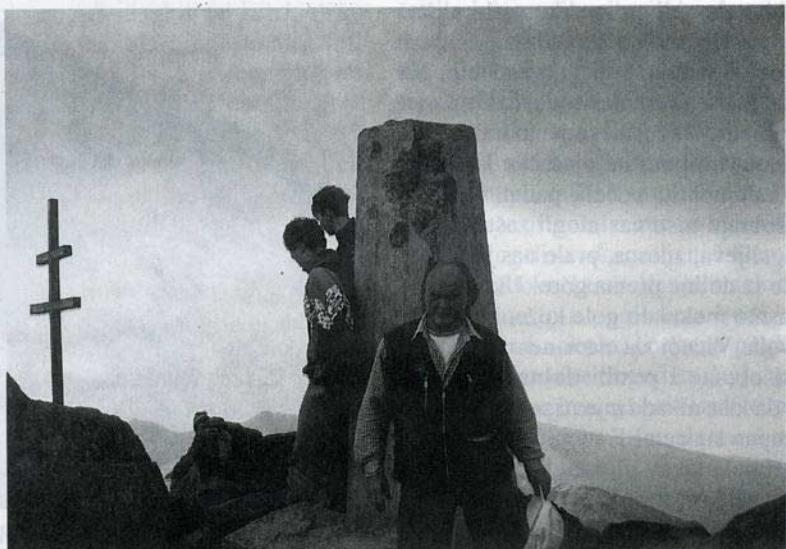
U slovačkim planinama treba hodati samo obilježenim putovima. Staze su označene svaka svojom bojom. Svi se pridržavaju označenih staza i samo ih na sasvim kratkim dionicama krate. Put koji smo mi prošli dio je europskog puta E8 i označen je s dvije crvene i jednom bijelom trakom. Kako se staze spajaju, tako se i boje gomilaju. Žute, zelene, plave trake, sve se spajaju u jedan znak.

Žičara (Slovaci je zovu lanovka) na Lomnicki

štit, impozantan vrh u Visokim Tatrama, vrlo je skupa; stoji 120 kuna po osobi u oba smjera! Usput, tom su se žičarom četrdesetih godina vozili naši alpinisti, Ceraj i ostali, kad su kao alpinisti boravili u Ta-trama tijekom drugog svjetskog rata. Želite li se istog dana popeti na Lomnicki štit žičarom, budite na njezinoj početnoj stanici svakako prije osam sati ujutro. Gužva je upravo nezamisliva!

Slovački je jezik vrlo sličan našem. Mnogo nam je riječi zajedničkih (mljeko, npr.) ili pak morate znati jedan od naših sinonima (hljeb umj. kruh, rok umj. godina i sl.). Usput, u planinarstvu upotrebljavaju niz riječi koje smo i mi nekad upotrebljavali, a danas smo ih gotovo sasvim zaboravili. Riječi kao laz, lazanje, horolesci (g često pretvaraju u h), turizam kao sinonim za planinarstvo i hodanje, sve su to izrazi koji su u nas nestali ili s vremenom dobili drugo značenje.

Posebna je priča riječ *kosodrevina*. Dopala mi se jer ne označava vrstu raslinja (kao klekovina u nas) nego način na koji stabla rastu; kad zbog lošijih klimatskih uvjeta (hladnoća, vjetar) prestanu činiti šumu, biljke stvaraju *kosodrvinu*. Slučajnim listanjem starih gorišta HP pronađoh da ta riječ postoji i u nas! S vremenom smo je dijelom zaboravili, ali ona je ipak ovdje, s potpuno istim značenjem kao i u slovačkom! Objasnjava je Ivo Pevalek u HP iz 1922. godine (str. 84) upravo u značenju koje sam netom spomenuo.



U Niskim Tatrami

GDJE NEMA SUŠE NI MIRISA NEMA

TOMISLAV BARIČEVIĆ, Zadar

Po riječi danoj Velebitu i sebi zaputih se sa Srećkom i ovoga ljeta na nekoliko dana u planinarenje. Cilj nam je bio ne biti dolje gdje se svakodnevno krećemo, već s Velebitom. Svakodnevno ga nostalgično gledam iz nizine, gdje se često tavori, pa želim izići na visinu, gdje se jedino živi.

Krenuli smo ovoga puta usred srpanjske žege od Milovaca i stigli do Vaganskoga vrha i dalje na istok do Malovana. Bilo je to petodnevno izbjivanje iz onoga uhodanog te nezaboravno penjanje i druženje s uvijek drugačijim Velebitom.

Već pri samom usponu susreti s tolikim obadima, muhamama, leptirima, osama. I ptice nas preljeću. Svi nam se nekako raduju. Sve krilato bez znoja a mi smo, istina, znojni, ali u njihovu društvu.

Na putu smo susreli Antu i Božiću uz dvije mazge pod stijenom. Ante je sijeno kosio i sušio, s Božicom vezao i sada ga zajedno po sunčanoj žegi gone kući. Gledajući ih ovdje sjetih se dolje pretvorbi i privatizacija, novootvorenih tvrtki i zakona. Na sljedećim izborima najradije bih glasao za njih dvoje na putu koje posred žege u znoju saljeću ose i obadi, a ne za one koje u hladovini saljeću novinari. U njima na putu i znoju vidim sav Božiji i ljudski zakon na djelu.

Ljeto je i nezapamćena suša u kojoj dobro osjetiš miris trave i raslinja. Opazih cvijet do puta koji

nema ni debele zemlje i nije okusio od Bog zna kada vode. I ne samo da živi već cvate, i ne samo da cvate već i miriše. Gdje nema suše, ni mirisa nema. Izuzev Ante i Božice, nikoga jednakoga nama za petodnevni boravak nismo susreli. Količima je sve ovo bio život, a danas nigdje čovjeka. Očito današnji čovjek pronalazi život tamo gdje nema suše ali gdje ni mirisa nema.

Crkva na V. Rujnu uvijek plijeni pogled. Znam da je građena u dragovoljnosti i za duhovne potrebe ljudi koji se po žegi znoje. Ona ne poznaje donacije ni donatore već potrebe puka i njihovo poštenje i zato je već izdaleka možeš izreći u dvije riječi - lijepa je ili sveta je.

Oko nas i iznad sve do Vaganskoga vrha trgovi naših ratnika. Sjetih se mnogih nesebičnih i plemenitih ljudi iz devedesetprve i druge... Pod Malovanom, a na putu za Svetu brdo, stoji veoma skromno, ali sasvim dostatno obilježje jednom između njih, poginulom, koje doslovno glasi: **Ovdje je 14. 07. 1992. ubijen dragovoljac domovinskog rata, časnik hrvatske vojske, speleolog, dipl. ing. geologije Ozren Lukić-Luka.**

Čemu ovakva obilježja ovdje i posvuda? Neka ih, radi onih koji teže pamte ili onih koji zapamte ali brzo zaborave. Slova su podsjetnik budućnosti na prošlost. Mnogi na žalost nestadoše a bili su ne samo prvi već i pravi. Kada bi se ustali, bi li među nama od vrha do dna svoje našli?



PLANINARSKI SUSRET NA KLEKU TREĆEGA SIJEČNJA

MILJENKO PAVEŠIĆ, Ogulin

Snijeg cijelac, prtine nema, živa se spustila na minus 18°C. Skupina članova HPD "Klek" Ogulin "osamarena" zastrašujuće velikim naprtnjačama penje uspon ka domu na Kleku. U dnu uspona prelaze srušene i polomljene stupove dalekovoda Ogulin - Jasenak.

Tijekom planinarskih pohoda po bosanskim planinama, znalo nam se dogoditi u planinskim selima da nas upitaju:

- Tko vas i koliko plaća?

Takvih pitanja ovdje nema, ali ima primjedbi u svezi s "daskama u glavi".

Kako bilo da bilo, društvene napreduje. Dahće, puše, a izdahnuti zrak podsjeća na one dobre stare željezničke parnjače. Pored čarobnih naprtnjača, tu je i oveća jelka. I ona mora stići u dom neoštećena, unatoč tome što je krajnje nezgodna za nošenje.

Zašto sve to?

Naše Društvo, pored novogodišnjeg dočeka u domu na Kleku, već desetak godina organizira prve nedjelje poslije Nove godine tradicionalni planinarski susret u svome domu. Tog dana ugošćuje sve one koji dodu. Uvijek je to pomalo upitno zbog nikada znanog broja gostiju. I za ovaj je susret u dom dopremljena solidna

logistika, ali pitanje je treba li staviti u lonac sve ili samo dio. Odlučimo staviti sve, i nismo pogriješili. Preko dvije stotine, što planinara, što gostiju, našlo se u našemu domu!

Dom je bio ukusno ukrašen, jelka vlada svojim izgledom i nakitom, a klečka vještica iz bočnog kuta sve to ponovo nadgleda. U kulinarском radu su došli do punog izražaja ljetos postavljeni hidrofor, bojler i kanalizacija.

Ponosni smo na naše mlade članove, jedre i simpatične mladiće, koji su zdušno pomagali gdje god je to bilo potrebno. Oni su ti koji nastupaju, koji će smijeniti sadašnji naraštaj. To nam ulijeva nadu da će planinarstvo bujati na ovim prostorima, prostorima gdje je bljesnula iskra hrvatske "laznje po gorama" legendarnoga Hrvatskoga planinskog društva.

Ručak po ogulinskom receptu pripremio je profesionalni kuhar Ivan Magdić - Magelan, na svopće zadovoljstvo svih prisutnih, osim jednoga. Taj jedan demonstrativno je odbio jelo zajedničkog ručka. Nevjerojatno! Uz to dugogodišnji planinar koji je čak bio i predsjednik Društva.

Jelovnik je bio ovakav: aperitiv, ručak (grah, dimljeni hamburger, kobasice, kruh) i čaša vina. Sve besplatno.

Posebno ugodno iznenadi nas dolazak planinara iz Karlovca, dodoše punim autobusom. Dodoše i dvojica planinara iz Splita. Ogulinci osvjetlaše obraz. Ne da su došli samo oni iz grada, dodoše i mnogi iz okolnih sela.

Najednom, primijetimo kolonu u kojoj svjetlucaju puhački instrumenti. Puhački orkestar Dobrovoljnog vatrogasnog društva Ogulin, kostimiran u klečke coprnjake, stiže na zaravanak ispred doma. Pozdravljeni su oduševljenim aplauzom. Poslije kraćeg predaha počinju odjevikati zvuci snažnog orkestra. Odjekuju klečke stijene, kuloari, penjački smjerovi. Lete note





Punački orkestar DVD Ogušin na Kleku

širokim prostranstvom i šire se velikokapelskim vrhuncima. Član orkestra, ujedno svirač na najvećem bas trombonu, Franjo Domitrović - Kirbi, zapjeva je svojim izuzetno snažnim tenorom pjesmu "Junak sam iz Like". Bilo je i prigodnih pjesama, npr. ova:

Gore na visu našega Kleka
Čuje se pjesma, nosi je jeka.
Starac Klek se čudom čudi:
Otkud danas svi ti ljudi?
Planinari to su pravi,
Nova godina tu se slavi.

Bio sam na brojnim susretima takva sadržajno, takav sklad planinarskih duša davno već nisam doživio. Na susret je iz Vrbovskog došao i

Nikola Miljenović - Kec. Dok je orkestar raspršivao pregrše nota, Nikola je narisaо vrlo uspjelu karikaturu kapelnika Marijana Gerića. Karika-tura je išla od ruke do ruke izazvavši obilje smijeha. Zamolio sam Nikolu da za ovaj članak napravi prigodnu karikaturu. Možda bude i objavljena, nikad se ne zna. (Evo je na pretodnoj strani; op. ur.)

Po običaju, sve što je lijepo prekratko traje. U popodnevnim satima, sve se više u nas uvlačila sjeta zbog neminovnog odlaska. Odlazak, a raspoloženje je sve veće i radosnije. No, rastanak je tu. Zagrljaji, poljupci i dovidenja na nekom od vrhunaca, a svakako opet u domu na Kleku prve nedjelje 2000. godine!

PORUKE PLANINARSKIM DRUŠTVIMA

UDRUŽIVANJE U HPS. Društva koja to još nisu učinila neka dostave u Ured HPS dokumentaciju koju propisuje članak 16. Statuta HPS: Odluku o udruživanju u Savez (žigom i potpisom ovjeren dokument da se društvo odlukom svoje skupštine učlanjuje u HPS ili citat iz članka statuta u kojem je to propisano), presliku svog statuta (novoga, usuglašenog sa Zakonom o udružama), presliku rješenja o registraciji, presliku obavijesti državnog zavoda za statistiku o razvrstavanju, te osnovne podatke o ustroju, djelatnosti, članstvu, predsjedniku i tajniku društva.

Molimo da se naručeni članski materijal (markice za '99 i iskaznice) plate po primitu računa HPS ili najkasnije do kraja tromjesečja u kojem je isporučen.

NOVI TELEFONI I ADRESE. Ured HPS izgubio je mogućnost kontakta s mnogim društvima zbog novih telefonskih brojeva, a često i novih adresa. Stoga molimo da nam hitno dojavite svaku promjenu na tel. 455-79-11 ili pismeno na adresu: Kozarčeva 22, Zagreb, Novi adresar društava objavit ćemo u jednom od idućih brojeva.

MALA EKSPEDICIJA KANJONOM ČIKOLE

ZLATIBOR PRGIN, Šibenik

Na prostranoj krškoj zaravni što se proteže s obje strane planine Promine usjekli su se u davnoj geološkoj prošlosti mnogi kanjoni, klanci i bujičnjaci. U nekima od njih pronašle su svoj put rijeke sa svojim stalnim tokom, kao npr. Krka, ili povremenim tokom kao Čikola. Većina tih dubokih usjekotina u površini tla u današnje je vrijeme suha. Može ih se dobro uočiti pri usponu na Prominu, Dinaru ili Svilaju.

Čikola, lijeva pritoka Krke, sa svojim je ljepotama manje poznata. Ova rijeka ukupne dužine 46 km izvire na padinama Svilaje, proteče mirnim tokom kroz Petrovo polje a zatim kroz kanjon sve do ušća u Krku neposredno iznad znamenitoga Skradinskog buka. Njezina zadnja tri kilometra obuhvaćena su teritorijem Nacionalnog parka "Krka".

Ljepote i uzbudjenja što ih se može doživjeti pješačeći pretežno suhim kanjonom Čikole, počevši od početka pod Drnišem pa do spoja s kanjonom Krke, mogu se usporediti s mnogo poznatijim klancima Male Paklenice u Velebitu. Veći dio puta kroz ovaj kanjon prelazi preko riječnog oblog kamenja i šljunka. Na nekoliko mjeseta postoje i zapreke - zaostala dublja voda ili suhi slapovi veće visine. Treba ih zaobići penjanjem uz strme sipare ili uz pomoć manjeg čamca (plivanje kroz ustajalu vodu baš i nije primamljivo) te alpinističke opreme.

Odlučite li ponijeti ovu opremu, jedan će dan proveden u suhom koritu Čikole predstavljati pravu malu ekspediciju. Tako smo prošlog ljeta nas petorica planinara iz Šibenika i Drniša ("Sv. Mihovil" i "Promina") krenuli od zaseoka Knezovi na rubu Drniša kanjonom Čikole nizvodno. Već niz godina on je pretežno suh, jer se na samom izvoru gotovo sva voda zahvaća za potrebe vodovoda obližnjih mjeseta. Samo u pojedinim dijelovima godine, za dugotrajnijih kiša, poteče voda sve do ušća.

Put počinje u razini Knezova, koji kilometar iza samog početka kanjona, jer na tom mjestu, na rubu samog grada, ima vode. Ali... to je dio otpadnih voda koje se nepročišćene ispuštaju u

sam kanjon. Tu poniru u porozno korito, a za vrijeme pojave riječnog toka, dijelom dospijevaju i u Krku. Nakon ulaza u kanjon njegove strane postaju sve strmije. Na nekim mjestima to su vertikale i do 180 metara - čovjek kao da ulazi u neki drugi svijet. U njemu vlada tišina. Privlačnu sliku mnoštva što većeg što manjeg kamenja, izvaljenog i zaobljenog djelovanjem rijeke, na dnu kvari pogled na krupni otpad iz naselja u okolini kanjona. Svako toliko se nađe na automobilsku karoseriju, odbačen štednjak, bojler i slično, ali najviše ima kamionskih guma. Kod guma je zanimljivo što se nakon nekog vremena na njima uhvati talog, korica, slično kao na kamenju, prljavo bijele boje, te se samo po obliku opaža kao nešto što tu ne pripada.

Blaže položene stranice kanjona zarasle su u makiju, a ima i skupina hrasta, graba i drugog drveća. Strmije i okomite stranice uglavnom su gole i obično se na tim mjestima kanjon vrlo sužava, na svega 2 do 4 metra. Kad se pogleda gore, vidi se samo komadić neba, kao u procijepu. Tu se često nalaze veće odlomljene i uglavljenе stijene, preko kojih se treba penjati. Treba svladati i kotlove duboke nekoliko metara. Neki su suhi, a u nekim ostaje vode. Tamo gdje se vodena prepreka proteže nekoliko desetaka metara, treba upotrijebiti čamac. U vodi primjećujemo ribe, žabe te zmiju koja lovi punoglavce i sasvim male ribe.

Najuzbudljivija su mesta dvije kamene barijere, dva presušena slapa, naročito onaj od oko 25 m visine u čijem sastavu ima nekoliko rupa, te kotlova s vodom ili bez nje. Tu se koristi alpinističko uže, razne spravice i čamac. Trebalo je prilično vremena dok smo se svi prebacili preko slapa i prenijeli svu opremu.

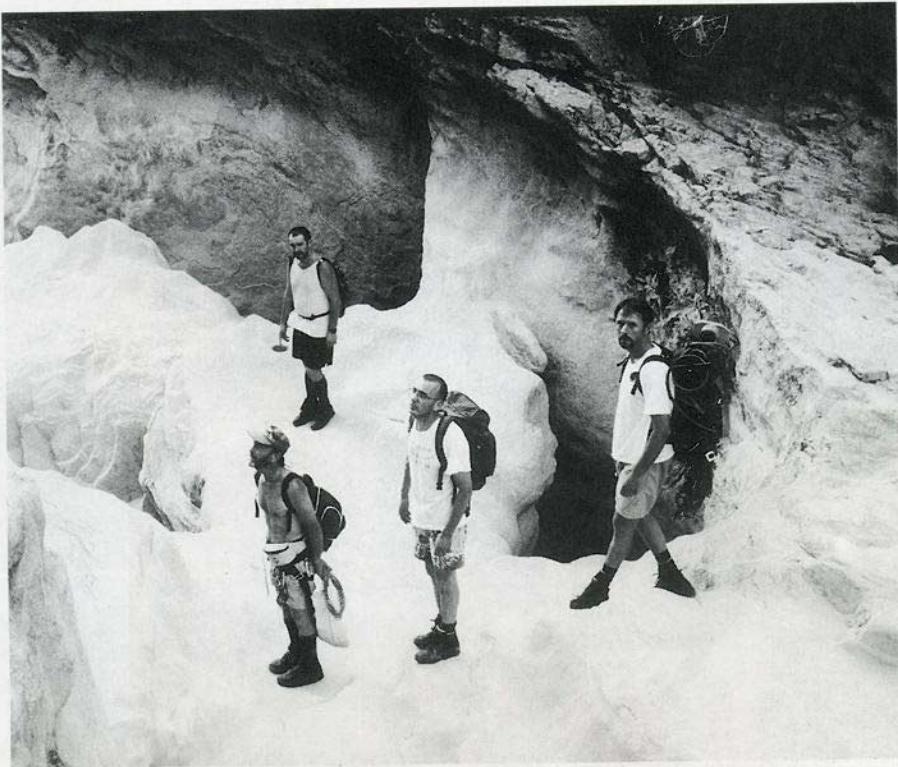
Dalje opet nastavljamo skačući s kamena na kamen. Iznad nas kruže dva jastreba. Digla se i jedna sovljaga uznećirena našim prolaskom. Na jednom užem mjestu u visini vodene razine zapeo je i ostao između dvije obale uklješten velik balvan, kao da ga je netko tu namjestio da služi za most. Do pravog mosta nailazi se malo

dalje. To je novi miljevački most, izgrađen u tijeku rata, koji je omogućio dobru vezu naselja na miljevačkoj zaravni sa Šibenikom. Na tom je mjestu kanjon širi, što je iskorišteno za ugradnju zavojite ceste do prelaza preko rijeke. Cesta je usječena u stranice kanjona, s razbacanim materijalom nakon gradnje, što pomalo narušava pejzažni sklad toga predjela.

Vrijugajući dalje kanjom bez značajnijih prepreka, dolazimo do mjesta gdje postaje sve širi i gdje se nalazi dolina s plodnim tlom, vrtovima i livadama. Na desnoj strani, na pola visine do vrha kanjona, nalaze se ostaci Ključice, tvrđave iz 14. stoljeća koju su sagradili knezovi Nelipići. Dalje se dolina sve više otvara i sve je pitomija. Tu smo u području Nacionalnog parka "Krka". Nailazimo na izvoriste vode Torak sa crpnjom stanicom za vodovod. Torak je zapravo

malo jezero, gotovo idealno kružnog oblika. Ovdje se susrećemo s Krkom, kraljicom krša, čije su vode potopile oko tri kilometra dužine Čikolino kanjona.

Čuje se lepet gnjuraca i drugih ptica vodenih staništa. Ulazeći kozjom stazom na lijevu stranu kanjona prema selu Gorišu, sve se više otvara pogled na ovaj jedinstveni spoj dviju rijeka i dvaju kanjona. Naš napor i mala pustolovina nagrađeni su uživanjem u divnim pejzažima, tek ponegdje oskvrenjenim ljudskim otpadom i zahvatima, te prekrasnim panoramskim vidikom na kraju pješačenja. Nadamo se da će se za ceste, mostove, brane, hidrocentrale i sve drugo što se povremeno spominje na skupovima, u javnim glasilima kao i u dokumentima prostornog uređenja, naći druga rješenja, a od nekih i odustati za ljubav očuvanja ove divne prirode.



U kanjonom Čikole

Foto: Z. Prgin

ZIMA NA



Većina posjetilaca Zavižana i njegove okolice doživjeli su ga za vrijeme ljeta i ne razmišljajući kako to izgleda zimi. Nevjericom slušaju priče o neprohodnosti ceste do polovine mjeseca svibnja, o snježnim napusima visokim do pet metara, o mečavama i magli kad se ne vidi ni nekoliko metara, o brzini vjetra od 120 km i temperaturama koje se spuštaju do -25°.

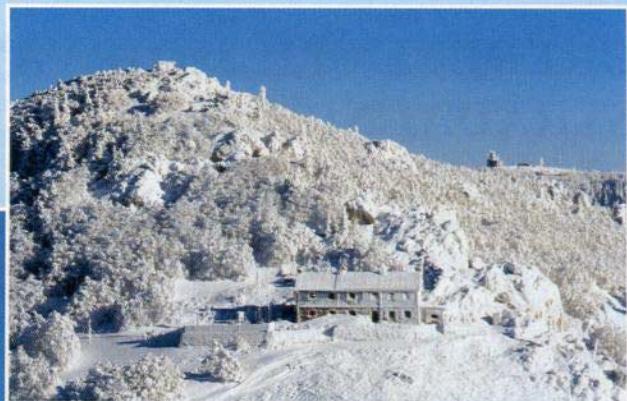
Samo manji broj iskusnih planinara, uz uporabu zimske opreme, ali i meteorološke prognoze, posjećuje ga i zimi, uživajući pri tome u neopisivoj ljepoti.

Kako Velebit izgleda u siječnju, po lijepom vremenu i nakon snježnih oluja, možda će dočarati ove sličice.



1. Balinovac (u pozadini R
2. Kućica u Velebitskom b
3. Dom na Zavižanu oblož Velebitskoj Plješiv
4. "Tunelic" na Premužićev Doma na Zavižan
5. Meteorolog i domar Dra tajnik HPS-a, nakon službeno su umiro

ZAVIŽANU



Rab i more)
botaničkom vrtu u Modrić dolcu
ožen snijegom; u pozadini Vučjak i objekti na
šivici

Čevoj stazi prema Oltarima oko 15 minuta od
aran zimi je uglavnom neprohodan
Drago Vukušić i Nikola Aleksić dugogodišnji
kon tridesetpetogodišnje profesionalne suradnje,
irovljeni 1997. godine ali i dalje aktivno surađuju.

Tekst i snimke:Nikola Aleksić



UREĐENE ŠPILJE HRVATSKE - STRADALNICE RATA

JURAJ POSARIĆ, Zagreb

Jedna od najprepoznatljivijih značajki hrvatskoga krasa, koji pokriva 52% kopnenog dijela Republike Hrvatske, prosječnom su čovjeku uređene špilje.

Hrvatska je zemlja klasičnoga krasa, pa i sam izraz "kras" prvi put je u ljudskoj povijesti zabilježen upravo u nas krajem 13. stoljeća na otoku Krku. Jedna od temeljnih značajki toga dijela naše Domovine jesu prirodne podzemne šupljine - speleološki objekti.

U novije vrijeme, a posebice u 19. stoljeću, mnoge hrvatske špilje bile su uređene za posjet izletnika i turista. Danas je u Hrvatskoj za posjet uređeno 17 špilja i jama.

Početkom Domovinskog rata neke su od njih bile na okupiranom teritoriju, izvan nadzora hrvatskih vlasti, ili u dosegu neprijateljskih terorističkih djelovanja.

Zbrajajući posljedice što ih je Domovinski rat, pokrenut jednom suludom idejom, uza sva nemjerljiva ljudska stradanja ostavio našem okolišu, ustanovljeno je da su među stradalnicima i naše uređene špilje.

Nakon kolovoza 1991. godine naše su se pod neposrednom okupacijom Cerovačke (Turkaljeve) špilje kod Gračaca, špilja Golubnjača i ostale špilje u Nacionalnom parku Plitvice, špilja Šipun u Cavatu i Baraćeve špilje kod Rakovice (uređene još 1892.).

U blizini bojišnice (na dometu srbočetničkog topništva) ili u području razvoja hrvatskih snaga bile su špilje Manita peć u Nacionalnom parku Paklenica i Samograd kod Perušića.

Špilja Vetermica, iako u gradu Zagrebu, bila je "mobilizirana" kao sklonište (na sreću bez uporabe), a čitava vodička služba HPS bila je dragovoljno u postrojbama ZNG-a i MUP-a.

Zanimanje za posjećivanje ostalih uređenih špilja, s izuzetkom jame Baredine kod Poreča, u tim je vremenima (do sredine 1993.) bilo zanemarivo.

Po završetku Domovinskog rata, nakon akcije "Oluja" u kolovozu 1995. godine, javlja

se zanimanje i za obnovu ratom zapuštenih ili opustošenih špilja.

Cerovečke špilje kod Gračaca. U travnju 1997. godine organiziran je izlet Pokreta prijatelja prirode "Lijepa naša" autobusom u Cerovačke špilje sa 40-ak izletnika. Vodilo ih je 10 speleologa iz Speleološkog odsjeka HPD "Željezničar" iz Zagreba. Uz rasvjetu acetilenских svjetiljki obišli su oko 2,5 km ličkoga podzemnog biserja. Ta je prigoda iskorištena za pirotehnički pregled špilja, a obavili su ga zapovjednik PP Gračac g. Josip Vrkljan i pisac ovih redaka. Izletnici o tome, naravno, nisu ništa znali. Nadjeni su uništeni rasklopni uredaji na ulazima obiju špilja (gornje i donje), te oštećena rasvjetna tijela u prvih stotinjak metara (negdje su bile samo izvadene žarulje). Unutarnji dijelovi špilja bili su nedirnuti; četnike je vjerojatno bilo strah ići dalje.

Važno je da su upravo Cerovačke špilje bile "okupirane" prve od uređenih špilja Hrvatske, jer je na tom prostoru započela "balvan-revolucija". Dan prije famoznog "referenduma", 16. kolovoza 1990. godine, špilje je s prijateljem posjetio predsjednik Komisije za speleologiju HPS ing. Vlado Božić; sami su otključali vrata na ulazu jer vodička služba više nije radila, a motel pred špiljama bio je zatvoren za posjetitelje "zbog važnih gostiju".

Prigodom otvorenja preuređenih špilja u lipnju 1998. g., u čiju je obnovu povratnik iz Australije, g. Nedjeljko Jurić uložio puno mara i još više materijalnih sredstava, saznao se da je naknadno oštećen i dio instalacija koje su preživjele okupaciju.

Špilja Šipun u Cavatu. Najjužnija hrvatska uređena špilja, zabilježena u grčkim i rimskim legendama kao stanište zmaja "Voaza" ispod grada Epidaurusa još prije 3000 godina, okupirana je 24. rujna 1991., a oslobođena 20. listopada 1992. godine. Prvi u špilju ulazi instruktor speleologije i pripadnik posebnih postrojbi MUP-a Teo Barišić početkom studenog iste

godine i izvješće je o oštećenjima u špilji. Početkom 1998. špilju su i teren oko nje pregledali i očistili pirotehničari tvrtke "Mungos", te uklonili neaktivirano streljivo i druge eksplozivne naprave. Zanimljivo je da je ulaz u špilju pogoden topničkom granatom koja nije eksplodirala, ali je prelomila stup električne rasvjete. Špilja je imala "sreće" (slika).

Poznato je da su, kao i ne jednom u povijesti, zatočeni stanovnici Cavtata tijekom okupacije koristili vodu iz boćatog jezera u špilji, jer je gradski vodovod bio uništen.

Na poziv Turističke zajednice općine Konavle iz Cavtata, a zalaganjem njenog agilnog direktora g. Pere Guljelmovića i u pratinji njegova suradnika g. Lea Tortija, početkom lipnja 1998. špilja je pregledana sa svrhom popravaka i preuređenja te ponovnog privođenja turističkoj namjeni.

Osim opće zapuštenosti, mnoštva otpada i manjih građevinskih oštećenja, najveće su štete nađene na električnoj instalaciji, koju treba temeljito izmijeniti. Iako će to biti najveći trošak, treba radi zaštite i održive uporabe špilje, i bez ratnih oštećenja, postojeću električnu rasvjetu ponovno izgraditi jer je sadržavala za špiljski ekotop nedopustive izvore svjetla. Bili su ne samo nefunkcionalni nego i smješteni na najljepšim dijelovima sigastih ukrasa.

S obzirom na mnoge probleme obnove Konavala i turističke prioritete, očekuje se da bi špilja Šipun mogla zacijeliti ratne rane i zasvjetliti u punom sjaju tek ove godine.

Špilje Plitvičkih jezera. Špilja Golubnjača jedina je od desetak špilja u temeljnog fenu nacionalnog parka koja je prije rata imala električnu rasvjetu i vodičku službu, iako je već 1988. godine bila zapuštena, a rasvjeta je bila neispravna.

Prema izvješćima stručnih skupina koje su nakon "Oluje" pregledale park, špilje su nađene u neoštećenom stanju, a Golubnjača je zapuštena jednakom kao i prije desetaka godina.

Ta špilja, koja je unakažena neprimjerenim graditeljskim zahvatima (npr. betonskim mostom koji pregrađuje najveću špiljsku dvoranu i ekociđnom rasvjетom), i bez toga zahtijeva temeljito preuređenje. U budućim promišljanjima o uređenju toga dijela kanjona Korane treba predviđjeti uključivanje i ostalih speleoloških

lokaliteta u turističke staze, to više što su nekad bili uredeni, rasvjetljeni i posjećivani.

Pred speleoložima i zaštitarima prirode opsežan je posao oko utvrđivanja šteta u speleološkim objektima na područjima zahvaćenim Domovinskim ratom, ili uz njih. Neki od njih su bili uredeni, neki su pod formalnom zaštitom, a neki predstavljaju jedinstvena staništa endemske kraške faune.

Ostaci rata i porača talože se u mnogima od njih: od ratnog i ostalog otpada do ljudskih ostataka.

Iako nas najviše treba brinuti zaštita osjetljivoga kraškog okoliša, prije ubacivanja otpada u krašku jamu ili vrtaču treba razmisliti ne čuva li mračno podzemlje posmrtnе ostatke nekog od plejade nestalih žrtava ovoga prljavog rata, pa neka nas umjesto zakonske prijetnje, od takve nakane odvratи čovječnost i - poštovanje.



Polomljeni električni stup na ulazu u špilju Šipun u Cavtatu

Foto: J. Posarić

KICLJEV VRH

Da nije uvršten u Ravnogorski planinarski (RPP), Kiclav vrh nadomak Ravne Gore ostao bi sigurno zauvijek postrance i nezapažen. Srećom, ravnogorski planinari iz HPD "Višnjevica" uveli su ga u svoju transverzalu i na taj način doveli na nj brojne izletnike i planinare.

Za uspon na Kiclav vrh (920 m) ne treba ni puno vremena ni napora, nego samo malo dobre volje. Kad dođete u Ravnu Goru, krenite makadamskom cestom do sela Hlevci. Morate ga proći i na prvom raskrižju ostaviti auto. Dalje vas vodi blago položena šumska cesta, pa planinarska staza i dobra markacija. Za dvadeset

MILAN MAJNARIĆ, Rijeka

minuta laganog hoda evo vas na vrhu (KT-3 RPP).

Pogled je zanimljiv posebno na Rudač, koji na svojoj zapadnoj strani ima markantnu okomitu visoku stijenu, za razliku od svih ostalih okolnih brda, čije su padine pod bogatim šumskim pokrivačem.

Kad ste već tu, svakako pogledajte i Kiclavje jame. I do njih će vas dovesti markacija, a valja sići putem u samo podnožje Kiclavevog vrha. Dolje ćete stići vrlo brzo, ali je povratak malo teži.

Najprije se dolazi do Velike (Bijele) jame. To su ponori okomitih litica u koje ponire gorski potocić. Ovako nešto još sigurno niste vidjeli. Da biste se osjećali sigurno i da znatiželjnici ne bi previše zavirivali i približavali se, postavljena je ograda od čeličnog užeta.

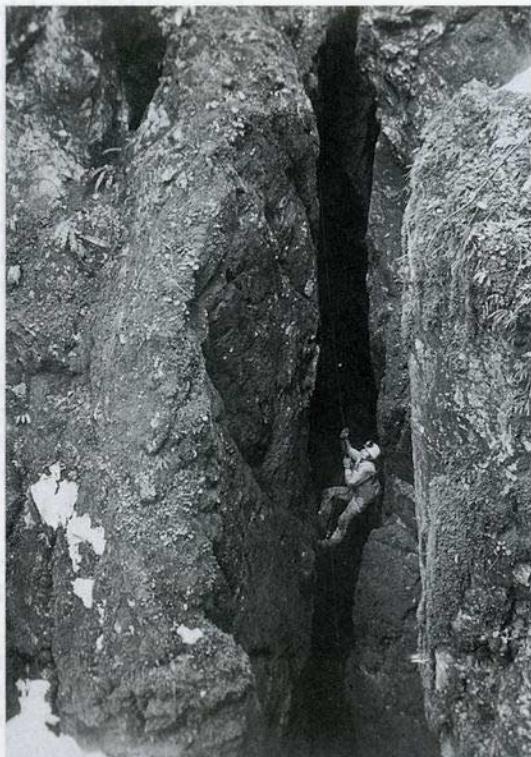
Samo stotinjak metara od ovog ponora nalazi se Mala (Crna) Kiclavova jama, koja je impresivnija od Bijele jame. Impresivnija zato jer ima portal. Golemo crno oko jame prijeteći vas gleda i drži na udaljenosti. Svako suvišno približavanje moglo bi biti pogibeljno.

Dva potocića žubore u strmim jarugama, spajaju se neposredno prije ponora i ruše u dubinu. I ovdje je postavljena čelična užad za sigurnost posjetitelja. Kod jame su prije bili panoi s prikazom njihova sustava i dubine, ali su pod utjecajem vlage propali.

Crnu jamu prvi puta spominje Josip Poljak 1923. g. u "Hrvatskom planinaru". Istraživanja su započela 1963. a dovršena 1985. g. Dubina jama je 285 m a duljina svih kanala iznosi preko tisuću metara.

Kiclavje jame su kontrolna točka (KT-4) RPP a nalaze se na nadmorskoj visini od 800 metara.

S obzirom da ovakvi lokaliteti, kad nema vode u potocima, gube na svojoj atraktivnosti, dobro je povesti računa da se jame ne posjećuju u sušnom razdoblju. Ako nema potoka ni žubora vode, doživljaj neće biti potpun.



Mala Kiclavova jama

Foto: B. Lepan

Po završaku Domovinskog rata, nakon akcije "Olja" u kolovozu 1995. godine, javlja

U povratku možete pogledati još jedan ponor. I on je uključen u RPP (KT-2). To je ponor pod Kosicom. Do njega vodi staza kroz polje iza kuća u Ravnoj Gori u blizini "RADINA". Kod kuće br. 232 u Ulici Ivana Gorana

"POŽEŽANIN JE I GORŠTAK"

Osvrt na 100. obljetnicu HPD "Sokolovac"

Među desetak požeških udruga koje su napunile 100 i više godina aktivnog djelovanja zaključno s 1998. godinom, uvrstilo se i HPD "Sokolovac". Potvrda stoljetne opstojnosti potvrđuje sačuvan arhivski materijal, kao i ova vijest tiskana u "Hrvatskom planinaru" od 1. kolovoza 1898. godine: "Kako nam priobčuje g. Julije Kempf, učitelj požeški, koji nam je pribrao i lep broj predbrojnika, osigurana je podružnica i u Požegi, pa je i pravo, jer ako je gdje u Slavoniji nuždno, to je zaista u Požeškoj kotlini, koju sa svih strana okružuje gorje i drugi u planinarskom pogledu zanimljivi krajevi."

Sukladno tim činjenicama, odlučeno je da se 1898. godina prihvati godinom utemeljenja planinarstva u Požegi. Podružnica je djelovala pod imenom "Papuk", kao sastavnica Matice HPD-a u Zagrebu. Prije su Požežani 1900. godinu obilježavali godinom utemeljenja. Djelatnost ubrzo prestaje, ali rad nastavljaju učitelji i učenici Gimnazije, okupljeni u Hrvatskom narodnom literarnom planinarskom društvu "Sokolovac". O tome govore Pravila iz 1915. godine. Julije Kempf obnavlja rad požeške planinarske udruge 1933. godine, sada pod imenom "Sokolovac". U vrijeme drugog svjetskog rata djelatnost prestaje. Zauzimanjem Stjepana Lovrića, Društvo je obnovljeno 1950. godine. Od tada se nižu raznovrsne akcije i uspjesi, koji kulminiraju upravo obilježavanjem 100. obljetnice.

Obilježavanje obljetnice službeno je otpočelo

Kovačića treba krenuti u polje i nakon petnaest minuta hoda evo vas kod ponora. Istražen je g. 1968. i 1969. Dubina mu je 207 metara, a duljina svih kanala 737 metara.

IVAN JAKOVINA, Požega

1997. uspješnim usponom na Kilimanjaro, najviši vrh Afrike.

Zatim se nižu priredbe tijekom 1998. godine: otvorene društvene prostorije u Požegi, Dan hrvatskih planinara u Velikoj, uspon na Mount Blanc... Sve zajedno okrunjeno je "Planinarskim tjednom" od 2. do 8. studenog 1998. godine koji je započeo izložbom "Stoljeće požeškog



Martinjskim izletom zaključen je Planinarski tjedan u Požegi

planinarstva" u Gradskom muzeju. Autor izložbe Rudolf Heli uspio je na malom prostoru, vještim izborom arhivske grade i drugih eksponata, predočiti raznovrsnu djelatnost požeških planinara u minulih 100 godina. Motto izložbe bile su misli hrvatskog književnika Matka Peića, koji u svom djelu "Skitnja" piše: "Požežanin je ravnica. Bez sumnje. Ali Požežanin je i gorsčak. Jedna od glavnih zabava mu je planinarenje. Bilo bi dobro da mu se pridružiš!"

Sastavnica "Planinarskog tjedna" bila su i dva predavanja. Prvo je održao, u društvenim prostorijama, Drago Trošelj, planinar iz Našica. Uz skladbe potomaka Inka, komentirao je dijapoitive s motivima južnoameričkih Crnih i Bijelih Anda, te gradova i naselja Perua i Bolivije. Ovim je predavanjem prikazana visokogorska ekspedicija "Ande '99", najzahtjevniji projekt požeških planinara u ovom stoljeću. Brojni posjetitelji pratili su i predavanje Darka Berljaka iz Zagreba, organizatora i voditelja ekspedicija na najviše vrhove svijeta. "Himalajska trilogija", kako je naslovio predavanje, obuhvatila je sve ono najvažnije i najljepše viđeno i snimljeno na tim pohodima.

Kako je i red, na početku "Planinarskog tjedna" održana je Sveta misa zadušnica u katedrali Sv. Terezije Avilske. Time je odano poštovanje svim preminulim članovima Društva. Misu je služio kancelar Požeške biskupije i požeški župnik Josip Krpeljević. Da je i sam oduševljeni

planinar vidjelo se iz njegove nadahnute povijedi.

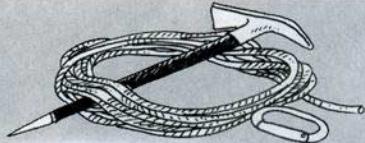
Na svečanoj akademiji u Gradskom kazalištu govorio je o radu požeških planinara predsjednik Društva Antun Lovrić, a čestitke su uputili požeški gradonačelnik Branko Skorup, dopredsjednik HPS Drago Trošelj, predsjednik Planinarskog saveza Slavonije Krunoslav Hornung, te predstavnici požeških udruga. U programu su nastupili i pjevački zbor "Vijenac", tamburaški sastav "Enjingi band" iz Hrnjevca te predstavnici Gradanske straže i požeških mažoretkinja. Tom prigodom uručena su priznanja članovima Društva, te prijateljima požeških planinara.

Kraj "Planinarskog tjedna" završio je raspravom o temi: "Budućnost hrvatskog planinarstva." Riječ je o "Okruglom stolu" što su ga zajednički organizirali HPS i HPD "Sokolovac". Sudionike rasprave i goste pozdravio je Tomislav Radonić, dožupan Požeško-slavonske županije. Skup je održan u Županijskoj vijećnici, a predsjedavao mu je Ivica Piljić, predsjednik HPS. Bila je to veoma korisna rasprava, čiji će sadržaj i zaključci biti predočeni planinarskoj javnosti. Planinarskim balom u hotelu "Grgindol" i tradicionalnim Martinjskim izletom u šиру okolicu Kutjeva, zaključen je "Planinarski tjedan", a time i službeni dio obilježavanja 100. obljetnice požeškog planinarstva.



Članovi Upravnog odbora HPD "Sokolovac" u Požegi

ALPINIZAM

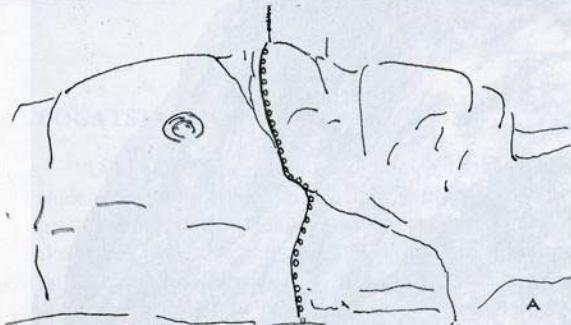


SMJER POD VRHOM

Planina: Vidova gora (otok Brač), južna stijena.

Pristup: s vršnog zaravanka Vidove gore, niz strmu jarugu, gledajući prema moru, dolje i malo l. u podnožje stijene, pa d. (gledajući prema moru) u podnožju pod prevjesom, oko 40 m do mješta gdje prevjes prestaje, točno u upadnici vrha. Ulaž uz l. rub prevjesnog podnožja stijene.

Opis: Ravno gore po razvedenom žlijebu i preko niskog skoka (II-III), pa dalje pokraj grma (I) na rub



Smjer pod vrhom u južnoj stijeni, Vidova gora na Braču

koji odozdo izgleda kao greben, a u stvari je vanjski rub kose zasipane plitke jaruge (osig.). Dalje nastaviti preko jaruge sljedeći uzak, položen pa sve strmiji greben koji prelazi u vršni izloženi stup. Preko njega (IV) na položenjem teren i dalje do vrha.

Ocjena II (IV). Duljina smjera 60 m (dvije nepune dužine). Prvi penjači: Borislav Aleraj, Jasmin Aleraj i Vladimir Mesarić. Vrijeme penjanja prvih penjača 1 h. Datum uspona: 6. 8. 1998.

SMJER SA ŠPILJOM

Planina: Velebit, jugozapadna stijena Begovačkog kuka.

Pristup: Isto kao za "Trn u oku".

Ulaž. Po siparu l. od "Trna u oku" do velike jaruge obrasle travom, oko 50 m.

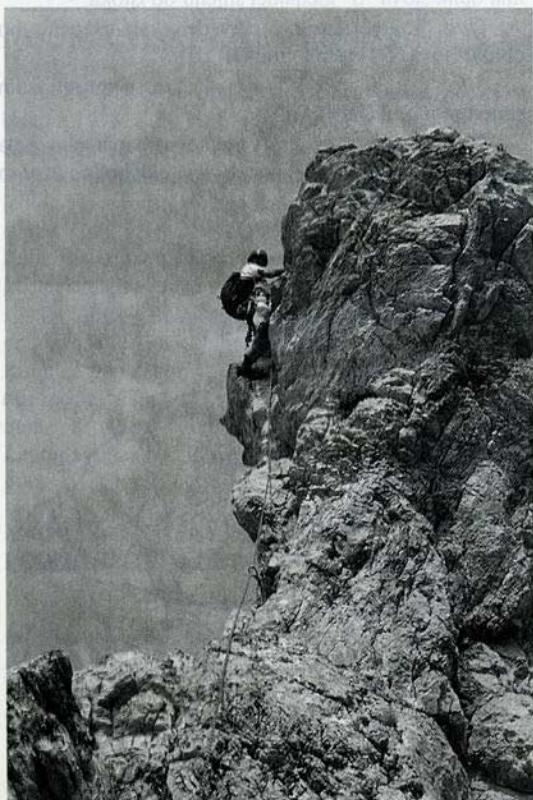
Opis. Lijevo od travnate jaruge po bridu grebena (IV) do travnate police i preko male klekovine do ulaza u polušpilju (osig.). Dalje po kaminu, okomito iznad špilje (IV) do police sa dva drveta (osig.). Dalje 1D po razvedenom grebenu, okomito, do drveta, pa na vrh Begovačkog kuka (III, II).

Izlaz. Isti kao za "Trn u oku". Dužina smjera oko 120 m. Vrijeme penjanja oko 1,5 h. Prvi penjali, Željko Ivasić i Petar Kulaš, 3. 8. 1998.

"TRN U OKU"

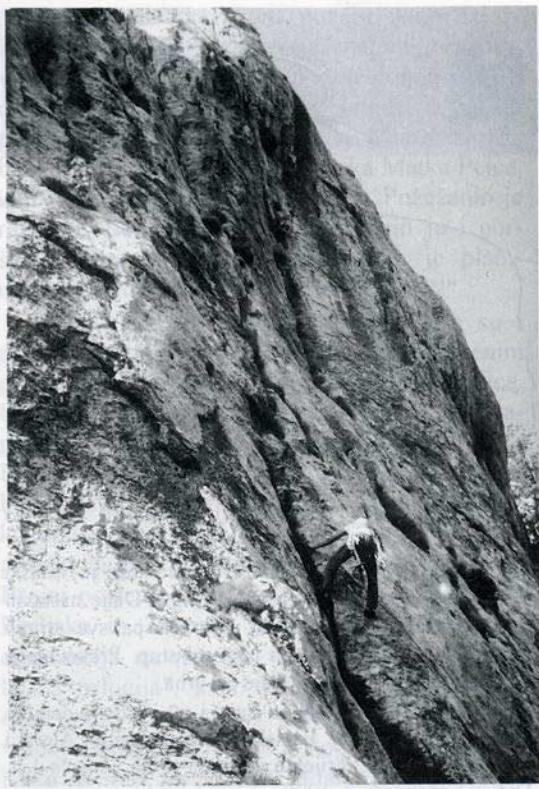
Planina: Velebit, jugozapadna stijena Begovačkog kuka.

Pristup. Od ceste za V. Lubenovac, kad se stijena otkrije u cijeloj svojoj veličini, ravno prema njoj kroz šumu. Sa ceste se dobro vidi izrazito slovo "X" u gornjem, središnjem dijelu stijene.



Mesarić u izlaznom stupu

Foto: B. Aleraj



U Begovačkom kuku

Ulaž. Kroz lijevo, blago, polegnutu pukotinu, sa čije se l. i d. strane nalaze glatke ploče. Sa d. strane, 10 m, ističe se okomit brid, a sam ulaz dijeli stijenu

gotovo na dva dijela. Sa l. strane, gledajući uvis, ističe se prevjesna stijena u obliku glave.

Opis. Po blago l. nagnutoj, plitkoj pukotini do njenog kraja. Pukotina je obrasla travom i ispunjena zemljom, te se teško pronalaze oprimci (V, A0, k.k.). Dalje okomito gore preko glatke ploče do ulaza u izrazit kamin (osig., k, k), V+, VI-, A1. Kroz prevjesni kamin (VI-, A1, k, k.) do grma gdje se kamin račva na l. i d. (donji dio slova "X", osig.). Nastaviti d. kamonom prema vrhu (II, III).

Silaz. Po sljemenu Begovačkog kuka prema istoku do lakšeg terena i sipara pod podnože stijene.

Ocjena VI-, V, III, A1, A0. Visina oko 100 m. Vrijeme penjanja prvih penjača 8 h. Prvi penjali Željko Ivasić, Petar Kulaš, Branimir Kuka. Datum uspona 2. 8. 1998. Pripomena. U smjeru je ostalo 6 klinova. Moguća je uporaba malih zaglavaka (čokova).

SLOVO "S"

Planina: Velebit, jugozapadna stijena Begovačkog kuka.

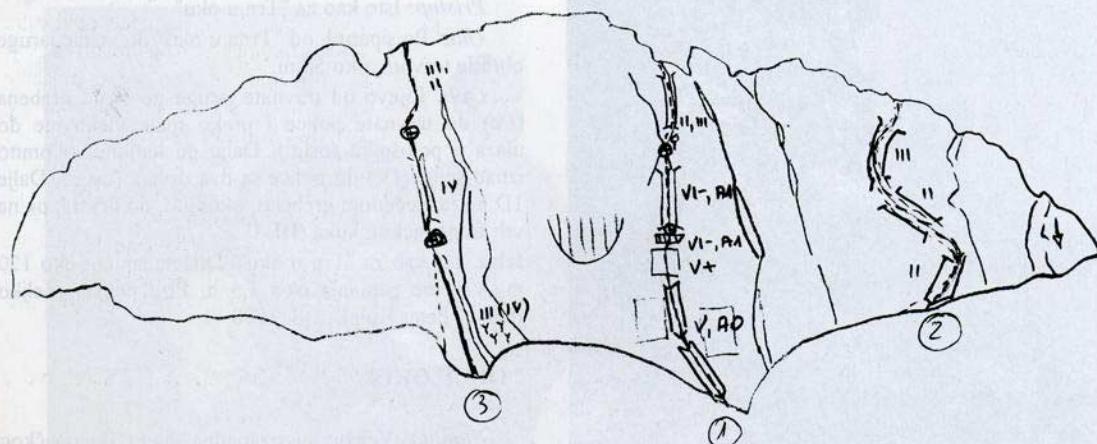
Pristup kao za "Trn u oku".

Ulaž. Desno od dva izrazita kamina u kamin koji ima oblik slova "S" gledajući stijenu od istoka.

Opis. Prateći širok i razveden kamin točno po obliku slova "S" prema vrhu (II, III).

Silaz. Isto kao i za "Trn u oku" ili se spustiti istim smjerom nazad (III+).

Dužina smjera 80 m. Vrijeme penjanja oko pola sata. Prvi penjao Željko Ivasić, slobodno; prvo ponavljanje Petar Kulaš, 3. 8. 1998.



Jugozapadna stijena Begovačkog kuka: 1 Trn u oku, 2 Slovo "S", 3 Smjer sa špiljom

ZAŠTITA PRIRODE



NOVA PRAVILA ZA ORGANIZACIJU EKO PATROLA

KZP HPS je nova izmijenjena Pravila za organizaciju eko patrola u planinarskim društvima usvojila 23. listopada. Najvažnije promjene odnose se na prijave o otpadu (divlje deponije za smeće) u planinama i šumama. Eko patrole i drugi planinari trebaju o tome upozoriti javnost posredstvom radija i drugih sredstava javnog informiranja, a također i onečišćivače, poduzeća za zbrinjavanje otpada i nadležne županijske inspekcije za zaštitu okoliša. Priopćava se putem Prijava o otpadu, pismeno, telefonski ili na drugi način. Očekuje se da će to pridonijeti unapređenju rada eko patrola u planinarskim društvima.

DANI HRVATSKE GEOLOŠKE BAŠTINE 1998.

U Hrvatskoj su obilježeni Dani hrvatske geološke baštine 1998. KZP HPS organizirala je u suradnji s PD Kamenjak iz Rijeke 18. studenog u Rijeci biospeleološku radionicu skup planinara, speleologa i biospeleologa te predstavnika lokalne uprave i samouprave (Grad Cres i Općina Dobrinj) radi poticanja zaštite špilje Biseruka na Krku i jame Campari na Cresu kao geoloških spomenika prirode.

DUZPO i Hrvatsko geološko društvo su 8. prosinca u Voćinu obilježili 50. obljetnicu proglašenja Rupnice geološkim spomenikom prirode. Rupnica na obroncima Papuka često je meta planinara na pohodima. Proglašen je geološkim spomenikom prirode Lepoglavski ahat ili Gavezica na obroncima Ravne gore.

NACIONALNI PARKOVI KRKA I KORNATI POD ZAŠTITOM UNESCO-a

Na Nacionalnoj radionici Krka (Šibenik, 9.-10. prosinca) predloženo je da se NP Krka i NP Kornati proglaše rezervatima svjetske prirodne baštine (do sada su to Velebit i Plitvička jezera). Ako to bude prihvачeno, ovi će nacionalni parkovi ući u UNESCO-ov program MAB kao svjetska prirodna baština.

BOGATSTVO PODZEMNE FAUNE

U okviru Biospeleološke radionice (Rijeka, 18. studenog) predstavljen je izvrstan stručni rad "Bogatstvo podzemne faune Županije primorsko-goranske" Marka Randića, suradnika KZP HPS i Ekspertne grupe za očuvanje biološke i krajobrazne raznolikosti planinske prirode. U nedostupnim podzemnim prostorima živi svijet koji je nedovoljno istražen. Pogrešna je predodžba o bezživotnom prostoru ispunjenom samo geološkim fenomenima: kalcitnim sigama i drugim fenomenima krša i ponornicama. Taj podzemni svijet je nastanjen i pruža stanište brojnim endemima faune koji žive u podzemnim šupljinama (troglobiontim) ili isključivo u podzemnim vodama (stygobiontim).

Na ovoj Biospeleološkoj radionici predloženo je da se istraži i zaštiti Zagorska špilja kod Novog Vinodolskog, koju nastanjuje najznačajnija kolonija šišmiša u Hrvatskoj (Dragan Pelić), a govorilo se također o istraživanjima podzemnog svijeta u špilji Torak (čovječja ribica) i drugim špiljama NP Krka. (I. S.)

VELEBIT NACIONALNI PARK

Pripremljen je prijedlog za proglašenje Velebita nacionalnim parkom. NP Velebit bi trebao obuhvatiti područje od Zavižana, uključivši strogi rezervat Hajdučke i Rožanske kukove, pa sve do početka prašume Štirovače. Komisija za zaštitu prirode HPS je na svojoj sjednici 23. listopada dala potporu ovom prijedlogu, ali se zalaže da se u sastav Parka uključi i prašuma Štirovača koja je bila još 1928. godine proglašena nacionalnim parkom kao izvanredno vrijedan lokalitet šumske vegetacije, značajan za očuvanje biološke i krajobrazne raznolikosti Velebita. U tom smislu upućen je prijedlog DUZPO-u koji i priprema prijedlog za Hrvatski državni sabor.

EKO FORUM PLANINARSKIH DRUŠTAVA NASTAVLJA S RADOM

Zaključkom KZP HPS od 23. listopada, poticajna i

savjetodavna grupa Eko forum planinarskih društava nastavlja s radom. Eko forum je aktiviran u travnju 1998. radi poticanja planinarske i druge javnosti za zaštitu okoliša. Potiče suradnju s europskim Eko forumom a poticao je i pripremu za međunarodnu konferenciju "Aarhus '98 ECO/NGO parallel Conference". Na njoj je bila predstavljena i KZP HPS.

Ekspertna grupa planinarskih društava djelovala je na poticanju javnosti za zaštitu okoliša, a poglavito oko onih problema koji nisu u domeni eko patrola: štetne emisije i njihov utjecaj na okoliš, izgradnja jadranskih TE, zabrana održavanja auto i mototrika u gorju (buka), opasni radioaktivni i toksinski otpad u gorju sjeverne Hrvatske. Eko forumom koordinira mr. Slavko Ferina.

ISTRAŽIVANJA U ŠPILJAMA NP KRKA

U rujnu su započeli značajna biospeleološka istraživanja u području NP Krka stručnjaci Hrvatskog prirodoslovnog muzeja. Objavljena je značajna infor-

macija "U špilji Torak pronađena je čovječja ribica" (Slobodna Dalmacija, 16. listopada). U drugoj špilji nasuprot Torku, pronađena je velika kolonija nogočetinaša, endemske vrste karakteristične za jame i špilje dinarskog krša. Ovo je izuzetno važno za planinare, speleologe i druge ljubitelje prirode te u našoj Strategiji očuvanja biološke i krajobrazne raznolikosti planinske prirode koju potičemo od 1996.

ZAŠTITA BISERUJKIJE I JAME ČAMPARI

U organizaciji KZP HPS 28. rujna je na Rijeci održan sastanak planinara, speleologa, biospeleologa i predstavnika lokalne uprave i samouprave (grada Cresa i općine Dobrinj) radi poticanja zaštite Špilje Bisericu na Krku i Jame Čampari na Cresu kao geoloških spomenika prirode. U tom će se smislu potaknuti donošenje odgovarajućih odluka o zaštiti u Županiji primorsko-goranskoj. Potaknuta su daljnja biospeleološka istraživanja Zagorske špilje kod Novog Vinodolskog, najvećeg staništa šišmiša u nas. (I. S.)



PLANINARSTVO U TISKU

VELEBITEN

Br 27 (prosinac 1997.), glasilo PDS "Velebita" iz Zagreba, u formatu A5, tiskan fotokopiranjem s naslovnicom u boji. Ovaj broj ima 46 stranica i zadnji je kojem je glavni urednik Ana Sutlović (od ljeta 1998. Ana Bakšić).

Uvodni članak posvetio je Ismet Baljić-Puba alpinističkoj ekspediciji HPS na Mount Everest 1997. Slijedi prikaz A. Sutlović o spel. logoru SO "Velebit" na Lubenovcu u ljetu 1997. a iza njega dnevnik logora (27. 7. - 17. 8. 1997) D. Bakšić s načrtima istraženih špilja i jama, među kojima se ističe jama Patkov gušt duboka 553 m, s drugom najvećom vertikalnom na svijetu. U nastavku je prikaz D. Štefanca o spel. ekspediciji mađarskih speleologa u Lukinu jamu (27. 7. - 8. 1997.) iz spel. kluba BEAC (28 speleologa je ulazio u jamu, a 10 ih stiglo do dna). Teo Brišić dao je prikaz ronjenja za vikend 11. 9. 1997. u jami Punar u Luci na dubini od 267 m, kojima je dosegnuta dubina jame od 350 m, A. Čop prikaz raeda 5. međunarodne škole krasa u Postojni (od 30. 6. - 3. 7. 1997.), a M. Andreis prikaz 2. međunarodnog kongresa u umjetnom podzemlju održanom u Belgiji (2-4. 8. 1997.). Na kraju je M. Čepelar-Maligan opisao svoj posjet Jopićevoj špilji (30. 8. 1997.) s "klasičnom" opremom i susret "velebitaša" na planinarskom domu "Grafičar" na Medvednici (17. 9. 1997.) Zadnje

stranice ispisao je Z. Gobec posvetivši ih alpinistu Darku Dularu preminulom u SAD-u nakon pada u stijeni El. Capitena.

Br. 28. (svibnja 1998) izlazi i dalje u standardnoj izvedbi, ali s novim glavnim urednikom Darkom Štefancem. Ovaj broj ima 34 stranice i naslovnicu u boji. Uvodni članak o međunarodnom spel. skupu "Casola 97 - Speleopolis" održanom u Italiji u Casola Valensio (31. 10. - 2. 11. 1997.) da je D. Foretić, A. Sutlović daje popis članova koji su koncem 1997. stekli naziv speleolog i spel. instruktor, te popis svih do sad stečenih naziva (speleologa 132 i instruktora 44). O Četvrtom "velebitaškom" natjecanju u spel. orientaciji, održanom 15. 10. 1997. u Jopićevoj špilji, piše A. K. Sausević, a o natjecanju u brzom prolazeњu Ramzesovog šetališta u špilji Veternici (vrlo zabavno za gledatelje) 13. 12. 1997. D. Štefanac. Svoju instruktorskiju radnju pod nazivom "Neki psihički aspekti speleologije" objavio je Č. Josipović. O planinarskoj školi PDS "Velebit" 1997. piše G. Lesjak, o radu Planinarskog odsjeka Društva za 1997. L. Popovac. Teo Barišić opisuje istraživanje potopljene jame Zlarinke i Drveničanke u okolini Šibenika tijekom 1997. ronjenjem do dubine od 19 m. O preminulom "velebitašu" Matiji Manceu svoja sjećanja napisao je M. Čepelak, a objavljene su i tri Matijine pjesmice D.

Lacković piše o potrebi postavljanja gelendera pokraj lijevka ispred Pakla u špilji Veternici radi sprečavanja daljih nesreća. O neugodnom doživljaju T. Brožić (SD "Proteus") pisao je o zaštiti Modrić špilje (priložen nacrt, a R. Ozimec o Jami iznad Hajdove hiže (opis i nacrt). I. Jelinić opisao je svoje viđenje spašavanja Borisa Bukovčaka iz Ledene jame u Lomskoj dulibi 1997., a L. Čučković (Gradski muzej Karlovac) dao je osvrт na arheološke nalaze u špiljama karlovačke okolice. Sudjelovanje hrvatskih speleologa na velikom (i veselom spel. skupu u Italiji (CASOLA '97) opisali su I. Jelinić i Ž. Bačurin (SDK), a A. Lavrine (SDK) prevela je recept "Gran pampela" popularnog i već tradicionalnog pića na takvih skupovima

O radu SDK u 1997. pisao je N. Bočić, o radu SOD D. Novosel, o radu SD "Mosor" (SOM) I. Marinov, o radu SD "Buje" A. Hlaj, o radu SDHGD odnosno SDD N. Buzjak, o radu udruge "Estavela" D. Res, o spel. školi na Ravnom Dabru piše I. Vrbovnik, a P. Mitnjas o biciklističkoj turi po Pakistanu u ljetu 1997. Broj završava s pozivom novog urednika na suradnju.

(Vlado Božić)

SPELOEO'ZIN

Br. 8/9, srpanj 1998., glasilo karlovačkih speleologa, izašlo je na formatu A4 umnoženo fotokopiranjem. Ovaj dvobroj ima 70 stranica, glavni urednik je i dalje Hrvoje Cvitanović, član SD "Karlovac" (SDK), a urednički odbor čine članovi SDK iz SO HPD "Dubovac" (SOD) iz Karlovca. Uvodni članak napisao je I. Jelinić (SOD) i posvetio ga špiljskom sustavu Matešićeva - Popovačka špilja (opis i nacrt), a slijedi članak N. Buzjaka (SD "Dinaridi" - SDD) o spel. istraživanju u NP "Risnjak" tijekom 1995. (opis i nacrti 12 špilja i jama). G. Polić (SD "Pauk" - SDP) doa je pregled spel. istraživanja otoka Hvara u 1995. (opisi 4 špilje i 2 nacrt), nastavak istraživanja u 1996. dali su G. Polić i R. Ozimec

(DISKF) - opis i nacrti 4 špilje i jame te u 1997.. još 4 špilje i jame. SOD D. Basara, o proslavi 70 gos. MOS-a I. Marinov, o 4. otvorenom velebitaškom orientacijskom takmičenju u Jopićevoj špilji A-M Sansević (SO "Velebit"), a o novim otkrićima u špilji Lokvarki (ukupna dubina sada je -227 m) R. Ozimec.

U ovom broju ima i priloga iz inozemstva. Najduži članak u ovom broju dao je Brian Levarne, engleski speleolog iz Denovskog društva za istraživanje krasa, o problemima poljoprivrednika u južnom Devonu zbog urušavanja kraškog terena (na engleskom). Članak Juana Guarcha Rodrigeza o speleologiji na Kubi prvela je J. Rodić-Ozimec. O novootkrivenim špiljama u kvarcu (u svijetu), o najdužoj špilji Južne Amerike (78 km), o najdubljoj jami na Kreti (-1000 m) i u Turkoj (-1377 m), podatke iz inozemne štampe dao je I. Jelinić, a D. Stopić (SOD) se osvrnuo na proslavu 90. obljetnice uređenja špilje Grotta Gigante kraj Trsta. Na kraju je H. Cvitanović objavio popise najdužih špilja i najdubljih jama u Hrvatskoj i svijetu. (Vlado Božić)

"IZLAZ VRATA"

"Vodič za landravce po fužinarskom kraju", autori pro. Zlata Bujan-Kovačević, dipl. inž. Alojzije Frković i dr. Maks Karlović daju putopisni pregled zavičajnog dijela Gorskog kotara. Opisujući njegovu prirodu i ljude, s dužnim poštovanjem i svjesnim nastojanjem očuvanja tradicije i okoliša kao polaznog stajališta za unapređenje suvremenosti, knjižnica nudi svakom namjerniku po našem još gotovo netaknutom dijelu domovine, a pogotovo planinaru, jasniju sliku hrvatskoj javnosti slabo poznate regije oko Fužine i Liča. Knjiga ima oko 100 crteža prirodnih i spomeničkih vrijednosti kraja i preglednu kartu. Cijena 25 kn za otpriklike stotinjak stranica. Izdavač je Matica Hrvatska, Fužine.

OBAVIJEŠTI

PRETPLATA

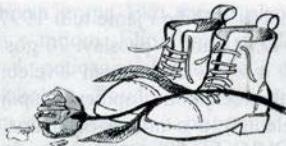
Ispričavamo se što u dvobroju 11/12 nije bila priložena uplatnica za pretplatu u 1999. god. kako je pisalo u časopisu (greška ekspedita). U međuvremenu je svaki pretplatnik poštom dobio uplatnicu i molimo da se pretplata što prije uplati. Planinarska društva ne plaćaju ovakvom uplatnicom, već će dobiti posebni račun.

KORISTITE SE "VIKENDOM"!

Jutarnji list u prilogu Vikend, koji izlazi četvrtkom ima i dobro razvijenu planinarsku rubriku. Dio je rubrike i prilog koji se zove

Planinarski putokaz. U njemu sva naša planinarska društva besplatno mogu najavljivati svoje tjedne izlete i sve druge aktivnosti. Naravno, uvijek tjedan dana unaprijed. Obavijest mora stići najkasnije u ponедjeljak za broj od četvrtka, na adresu: Jutarnji list, prilog Vikend, 10000 Zagreb, Odranska b.b. To možete učiniti faksom na broj 01/6103-115, s posebnom naznakom: "za Vikend - Planinarski putokaz".

Vjerujemo da ćete to redoviti činiti jer, je to u krajnjoj liniji u interesu svih nas, planinara.



IN MEMORIAM

IN MEMORIAM VRIJEDNIM ČLANOVIMA "KOZJAKA"

Na veliku žalost svih članova, u 1998. godini napustila je HPD "Kozjak" prernom smrću nekolicina najaktivnijih članova od njegova osnutka. U siječnju smo se oprostili od **Hrvoja Marinovića**, o kome smo već pisali. Zatim su nas za redom napustili sestra i brat **Marija Bakotin i Čedomir Antunović**. Marija je rođena 30. 10. 1932. god., a preminula je 31. 7. 1998., dok je Čedomir rođen 11. 12. 1935., a preminuo je 29. 9. 1998. To je dvoje krasnih i velikih ljudi koji su cijeli svoj život, sa svojim obiteljima, posvetili planinarstvu. Velik obol su dali oko izgradnje planinarskog doma Putalj na Kozjaku. Sudionici su brojnih sletova i izleta, nositelji su brojnih planinarskih odličja.

U jesen su nas zauvijek napustila još dva člana. Dana 18. listopada preminuo je **Jozo Batina** rođen 28. 6. 1933. Bio je samozatajni član i redovni posjetitelj doma na padinama njemu dragog Kozjaka do svojih posljednjih dana, iako mu je to opaka bolest otežavala.

Dva dana poslije napustio nas je **Antun Batina**, rođen 2. 7. 1923., čovjek koji će među članovima ostati upamćen po svome konju s kojim je bezbroj puta prenosio teret padinama Kozjaka za izgradnju doma, kada se na drugi način nije ni mogao prebaciti. Za svoj samoprijegoran rad odlikovan je najvišim planinarskim priznanjima. Od nas, koji nastavljaju gdje su oni stali, neka im je vječna slava i hvala.

(Špirko Domljanović)



OBLJETNICE

ČETVRT STOLJEĆA PD "ERICSSON-NIKOLA TESLA"

Sigurno ste čuli za nas: malo, ali veliko društvo, društvo "brzih gonzalesa", ali društvo koje s brine i za početnike, pa svoj korak zna i usporiti; društvo velikih tranzverzalaca, ali i društvo onih koji nisu žigomani.

Prošlo je već 25 godina od osnutka našega društva. Nekada "Nikola Tesla", a danas "Ericsson Nikola Tesla". Kroz četvrt stoljeća kroz društvo je prošlo 3000 planinara, što više, što manje aktivno. Na oko 400 izleta družilo se 5000 planinara, u prosjeku više od 12 po izletu.

Neki su s nama od osnutka, nekih više nema, a neki tek dolaze. Koliko smo ljepota vidjeli, koliko prekrasnih slika je ostalo u nama za uvijek.

Čuvali smo prirodu, bili pravi zaštitari, a priroda nam je to uzvracala. Četvrt stoljeća družili smo se s prirodom, stjecali nova prijateljstva i obnavljali stara. Obilazili smo vrhove, špilje, jezera, mora, otoke,

livade, divili se prekrasnim pogledima.

A kolika smo divna prijateljstva kroz 25 godina stekli, koliko smo se nasmijali, koliko puta zapjevali?! Divili se Velebitu, uživali u ljepotama Gorskog kotara, prelazili Alpe i s njih promatrali Sljeme, upijali slike brdovitog Zagorja, ravne Slavonije, divili se mističnom svijetu špilja, prolazili našu Zagrebačku goru "od glave do pete", ostajali bez daha gledajući naše otoke pitomih zaljeva, čarobnih žala, kristalnih pećina, golog kamenja (Pag) i bujne vegetacije (Mljet). Na 20. godišnjicu društva započeli smo s organizacijom našeg pohoda kroz Medvednicu pod naslovom "Tragom prvog izleta". Već šesti pohod je iza nas (a idući će biti 24. travnja). Čistili smo okoliš, obnavljali markacije, upozoravali na očuvanje prirode, pomagali brati kukuruz i grožđe. Bilo je i tužnih dogadaja kada smo morali zauvijek ispratiti svoje prijatelje. Prošlo je četvrt stoljeća druženja s prirodom, 25 nezaboravnih godina jednoga malog, ali velikog društva. (Rujana Baketić)



Šesti pohod "Tragom prvog izleta PD Ericsson - Nikola Tesla"

20 GODINA PD "ĐAKOVО"

Pogled unazad govori puno. Đakovčani su se našli po mnogim planinama svijeta. Članovi našeg društva, koje je brojilo najviše tek stotinjak iskaznica, obišli su i ispenjali gotovo sve kutke bivše i sadašnje države. Bilo ih je i u Tatrama i na Pirinejima, na Mount Blancu, Gran Paradisu, Grossglockneru i Monte Rosi. Penjali se u Maroku, Tanzaniji, Turskoj, na Kavkazu, u Argentini, Čileu, Boliviji i Peruu, Mt. Kinleyu, tražili se po Indiji i Nepalu. Popis bi bio dug i lijep za prisjećanje svih trenutaka i pogleda.

Je li bilo ljepše u kanjonu Tare ili na Dobri? Visoko u oblacima, ljepše ili teže na Aconcagui, Huayna Potosi ili zimi kroz Turski ţleb, na noćnom usponu na

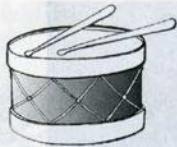
zaledeni Krn ili uz minus 20 stupnjeva na Bijelim stijenama? Bilo bi to dugo i lijepo nabrajanje. Sjećamo se vožnje po Sahari, na krovu autobusa u Pakistanu, kupanja u Indijskom oceanu, sruštanja s Prenja u snijegu do pasa. Čega bismo se radije dotakli i možda ponovili, koje dijače najviše voljeli izvući iz prašine?

Bilo je projekcija, predavanja, planinarskih škola, bila su i dva planinarska sleta Slavonije. Imali smo predivne prostorije u gradu i dotrajalu kućicu na jezeru Borovniku. Prostorije smo izgubili zbog nerazumjevanja, a kuću renovirali, obnovili i stvorili novi ugodni kutak.

Danas smo malobrojni, ali postojimo i idemo polako dalje. Tek je prošlo dvadeset godina... (M. Lay)



Obnovljeno sklonište na Borovniku



VIJESTI

LOŠINJANI NA POKOJCU

HPD "Osorščica" Mali Lošinj ove je godine proslavilo Martinje na obroncima Ivančice u planinarskom domu "Lujčekova hiža" na Pokojcu 14. i 15. studenog. Prvi smo dan obišli Mariju Bistrigu, a u podnevnim satima čekao nas je bogat piknik u pravoj zagorskoj klijeti iznad sela Gotalovca. Naš domaćin, HPD "Milengrad" iz Budinčine, pripremio je kotlovinu i lovački paprikaš, a domaćica dobru orehnjaču.



Lošinjani na Pokojcu

Foto: Ružica Gaberšek

Predvečer smo krenuli pješke u planinarski dom na Pokojcu. Navečer je u domu održana mala svečanost. Dočekali su nas domaćini, pri čemu su razmijenjeni pozdravni govorovi i mali pokloni. Dogovorena je buduća suradnja i obostrana posjeta. Zatim je slijedila Martinjska večera, pečena guska s mlincima te zagorski štrukli. Završili smo s pjesmom i plesom do kasnih sati.

Sutradan, kad smo se probudili - vani deset centimetara snijega. Možda ga neki od nas otočana ove zime više neće ni vidjeti. Na otoku Lošinju pada vrlo rijetko, pa nas je ovo sve razveselilo.

Poslije doručka, kojim nas je častio predsjednik domaćeg društva, krenuli smo do planinarskog naselja "Grebengrad". Vrijeme je bilo ugodno i doživjeli smo pravu zimsku idilu. Bio je ovo nezaboravan izlet otočkih planinara. (Bolto i Mateja Gaberšek)

7. KARLOVAČKE PUČKE ŠETNJE

U nedjelju, 8. studenoga, okupilo se tridesetak ljubitelja prirode na sedmim po redu "Karlovackim pučkim šetnjama" u organizaciji Centra za ekspedicionalizam "Braća Seljan", a pridružili su se i članovi HPD "Dubovac" i "Martinščak". Ovoga puta na redu su bile ljepote ozaljskog kraja, od Ozlja do Vrhovca, i dalje do Lovića Prekrškog. Kraj ove lijepo šetnje bio je u Kamanju, gdje je planinarsko druženje nastavljeno sa članovima HPD "Vrvloka" iz Kamanja koje redovito sudjeluje u pučkim šetnjama. Izlet su vodili Mladen Dijačić-Diki i Joža Šut-Valdemar. (Dr. Ante Starčević)

PLANINARSTVO NA FILATELISTIČKOJ IZLOŽBI

Dana 16. studenoga daleke 1918. godine u Karlovcu je osnovano Hrvatsko filatelističko društvo Karlovac. Osnivačkoj skupštini prisustvovali su tada Ljudevit Rossi, Ivo Horvat, Mirko Bezljaj, Miloš Dozet, Ivan Bartol i Josip Matasić, znana imena iz povijesti hrvatskog planinarstva. Ljudevit Rossi bio je i punih 14 godina predsjednik HFD Karlovac. U čest 80. obljetnice priredena je u prostorijama galerije "Vjekoslav Karas" u Karlovcu nacionalna filatelistička izložba "Karlovac-Fila '98", uz mnoštvo izloženih maraka s planinarskom tematikom. Izložbu je otvorio prof. dr. Ante Jelavić, predsjednik Hrvatskog filatelističkog društva. (Dr. Ante Starčević, prof.)

ODRŽAN DRUGI "SKUP MARKACISTA DILJA"

HPD "Tikvica" Županja organiziralo je drugi "Skup markacista Dilja" 29. studenoga s polazištom od Grabovca (svetište Velike Gospe), općina Garčin. Skupu su se odazvala sva četiri društva koja markiraju Dilj: HPD "Dilj gora" Sl. Brod s 9 članova, HPD "Zanatlija" Osijek sa 6, HPD "Klikun" Pleternica sa 4 i domaćini HPD "Tikvica" s 8 članova, sveukupno 27. Skup je imao i radni karakter jer smo se na licu mjesta dogovarali o daljnjoj dogradnji i održavanju veznih puteva po Dilju te izdavanju planinarsko-turističkog vodiča "Dilj gora" na zajedničkoj osnovi. U 1999. godini skup će se održati 28. studenoga na istom mjestu. (Berislav Tkalac)

PD "ZAVIŽAN" SENJ

Društvo je 6. prosinca održalo redovnu godišnju skupštinu u svojoj planinarskoj kući "Sijaset" u Senjskoj dragi. Nakon snježne vijavice koja je vladala u petak, nedjelja je osvanula sunčana, bura je oslabila, pa je unatoč prohладnom vremenu velik broj članova po snijegu dopješačio u Sijaset. Senjska draga osvanula je pod snijegom koji se zadržao na borovima i granju, što je stvaralo pravi zimski ugodaj, rijedak na ovim prostorima. Mlađi članovi društva uživali su u igri na snijegu, a ostali su spremili nabavljenia drva za ogrjev.

Nakon toga počela je skupština. Izvješće o radu u 1998. godini podnio je predsjednik društva Mirko Belavić. Bilo je dosta uspješnih akcija. Spomenimo neke: uređeno je sklonište Krivi Put s 11 ležajeva, uvedena je električna instalacija u planinarskoj kući Sijaset, tako da prije nabavljeni agregat sada radi, obojene su željezne table na prozorima i ulaznim vratima, uređen je pristupni put i okoliš kuće, obnovljena je markacija i očišćena staza Siča-Plančice-Alan primorskom padinom Velebita.

U tijeku godine organizirano je više uspješnih izleta i pohoda: zimski usponi na Viševicu i Zavižan, proljetni izlet u Sijaset, na Krk s posjetom spilji Biserujki, na Dan hrvatskih planinara u Veliku i Papuk, logorovanje u Štirovači, hodočašće Gospi Krasnarskoj, Julijске Alpe s Triglavom, Šibenik i NP Krka, Ravni Dabar, Lubenovac-Krajačev kuk i mnogo manjih pohoda u Velebit i u područje Krivog Puta.

S HPD "Visočica" i HPD "Željezničar" iz Gospića izvršene su sve potrebne radnje za osnivanje Planinarskog saveza Ličko-senjske županije. Društvo je svoj rad financiralo uz pomoć sponzora, od članarine, uplate članova za izlete i dotacijama Športskog saveza Grada i Športskog saveza Županije. Na Skupštini je donesen plan rada za 1999. godinu. Nakon Skupštine je uz zajednički ručak nastavljeno druženje do večernjih sati.

(Mirko Belavić)

PRIZNANJA POŽEŠKIM PLANINARIMA

Povodom 100. obljetnice HPD "Sokolovac" dodjeljena su zaslужena priznanja. Tako je Društvo primilo priznje Gradskog vijeća, na svečanosti povodom Dana grada Požege, 15. listopada 1998.

Na svečanoj akademiji uručena su priznanja HPS. Tako je Plaketu HPS primio Ivan Jakovina, a "Zlatni znak" Antun Lovrić i Vjekoslav Trobić. "Srebrni znak" dodijeljen je Katici Bartošek, Zdravku Dukanović, Stjepanu Galiću, Pjeru Križancu, Marini Maras, Damiru Matokoviću, Vesni Matoković, Dragi Mikelu, Zdenku Miletiću, Viti Noušaku, Sadiku Spahiću i Tomislavu Vidakoviću. "Brončani znak" pripao je Zdravku Čelevapoviću, Rudolfu Heliju, Franji Jurkoviću, Ivanki Lovrić, Josipu Mandiću, Borisu Mileru, Borisu Stojšiću (posmrtno), Branku Šimiću, te Marijanu Tomljanoviću (posmrtno).



Na svečanoj sjednici PSH i PSZ, održanoj 21. prosinca 1998. godine u Domu HPS u Zagrebu, dodjeljena su godišnja priznanja Izvršnog odbora HPS. Među šest dobitnika našli su se i Požežani - HPD "Sokolovac" i Antun Lovrić, predsjednik Društva. (I. J.)

. U IDUĆIM BROJEVIMA DONOSIMO

Milorad Milović: Ljeto na osiguranim putevima

Ante Juras: Ugodno je u Herceg-Bosni

Miljenko Pavelić: Sjećanja na Maglić i oko njega

Miro Lay: Kroz Čile, Boliviju i Peru

Zoran Majnarić: Na Velikom Reissecku

Dario Majetić: Svibanjski Dolomiti

Slobodan Soldo: Liskamm

Miro Lay: Uz Krišku stijenu

Vladimir Šiško: Prijateljski susret na Dilju

Vesna Jurković: Oko sokolovo

Vesna Ceboci: Po starim gradovima Ivanšćice

Smilja Petričević: Izvješća, molbe ili kako vam drago

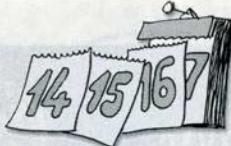
Jasna Žagar: Moje prvo hodočašće u planinu

Ignac Munjko: Motrišta s Modruša

Ivica Richter: Zaštita sunčane rosike

Božidar Dragičić: Thorong La

I tako dalje...



KALENDAR AKCIJA

Na poziv Hrvatskog planinarskog saveza društvi ma da dostave plan svojih akcija za 1999. godinu odazvala su se mnoga, ali su samo neka od njih navela i datume. U ovome broju izdvajamo iz njihova kalendara kronološkim redom značajnije izlete i priredbe. U idućem broju objavit ćemo podatke zagrebačkih društava Naftaplin, Zagreb-Matica i Željezničar te onih društava koja nam podatke naknadno dostave.

Planinarska škola, početak 4. 2. HPD S. Kempny, Zagreb
Metlarska zabava u Moslav. Slatini 13. 2. HPD Jelengrad, Kutina

Zimski uspon na Zavižan 13-14. 2. PD Zavižan, Senj
Izborna skupština 20. 2. PD Naftaplin Zagreb
Mini maraton "Kozjak u 1 danu" 22. 2. HPD A. Bedalov, Kaštel Kambelovac
Godišnja skupština 26. 2. HPD Tikvica, Županja
Zimski pohod na Velebit 27-28. 2. HPD S. Kempny, Zagreb
Grintavec 27-28. 2. PD Ravna gora, Varaždin
Kolijevkom hrv. državnosti, Kozjak 76-7. 3. HPD Kozjak, Kaštel Sućurac

Planinarska škola, početak 7. 4. HPD Zagreb Matica
Našički križni put 13. 3. HPD S. Kempny, Zagreb
Proljeće na Bilogori 18. 4. HPD Bilogora, Bjelovar
Papučki jaglaci 21. 3. HPD Sokolovac, Požega
Trofej Torpedo 21. 3. POK Torpedo, Rijeka
Maraton "Moros '99" 10. 4. HPD A. Bedalov, Kaštel Kambelovac

Meček i Orfu u Madarskoj 25. 4. PD Orahovica
Otvaranje izložbe o 50. g. društva 27. 3. HPD Kozjak, Kaštel Sućurac

Ravna gora (istraživanje jama) 27-28. 4. PD Ravna gora, Varaždin

Svečana sjednica (50. g. društva) 29. 4. HPD Kozjak, Kaštel Sućurac

Svečana akademija (100. godina) 29. 4. PD Strahinčica, Krapina

120 godina sljemenske piramide na Japetiću 1. 5. PD Jastrebarsko

Sv. Iliju na Pelješcu 2. 5. HPD Dubrovnik
Tragom prvog izleta 2. 5. HPD Kozjak, Kaštel Sućurac

Memorijal "Andrija Petrić" 9. 5. POK Torpedo, Rijeka
Dan planinara Dalmacije, Ljubotić iznad Kruščice (Velebit) 15-16. 5.

Susret planinara pjesnika, Sovsko j. 23. 5. PD Dilj, Sl. Brod
Dan HPD Belegrad 24. 5. HPD Belec, Belec

Sniježnica nad Dubrovnikom 28-30. 5. HPD Kamenar, Šibenik
Svilaja i Promina, 29-30. 5. HPD S. Kempny, Zagreb

Proljetni pohod na Žumberak 19. 6. PŠK Trešnjevka Monter, Zagreb

Biciklistički maraton 27. 6. PD Bundek Zagreb

Sv. Juraj na Biokovu 30. 5. HPD Imotski

Skup planinarskih vodiča 6. 6. HPS

Karpati 18-22. 6. PD Orahovica

Tatre u Slovačkoj 19-27. 6. HPD Bilogora, Bjelovar

Javorovim putem do zdravlja 22. 6. PD Javor, Zlatar Bistrica

Pet godina skloništa Lubenovac 26-27. 6. HPD S. Kempny, Zagreb

Ivanje na Ivanščici 27. 6. HPD Belec, Belec

Savinjske Alpe 2-4. 7. HPD Kamenar, Šibenik

Krn u Julijskim Alpama 9-11. 7. HPD Bilogora, Bjelovar

Triglav 9-11. 7. PD Orahovica

Dolomiti u Italiji 16-18. 7. PD Ravna gora, Varaždin

Čvrsnica, Vran, Blidinje 18. 7. HPD Kamenar, Šibenik

Logorovanje u Štirovači 23-25. 7. PD Zavižan, Senj

Sv. Jure na Biokovu 24. 7. PD Sv. Jure, Zagvozd

Jungfrau-Eiger 25-31. 7. PD Belišće

Raduha 31. 7. do 1. 8. HPD S. Kempny, Zagreb

Grossglockner 5-8. 8. HPD Bilogora, Bjelovar

Veliko Rujno na Velebitu 13. 8. HPD Sokolovac, Požega

Hodočaće u Krasno 15. 8. PD Zavižan, Senj

Škrilatica u Julijskim Alpama 20-22. 8. HPD Bilogora, Bjelovar

Grandes Jorasses 24-29. 8. PD Belišće

Triglav 4-5. 9. HPD S. Kempny, Zagreb

Pohod na Kamene Svatove 5. 9. PD Susedgrad, Podsusad

Mangart 11. 9. PD Stubaki, Stubičke Toplice

Biokovo 19. 9. HPD Kozjak, Kaštel Sućurac

Voloderska jesen u Voloderu 11. 9. HPD Jelengrad, Kutina

Igrom do zdravlja 12. 9. HPD Belec, Belec

Biokovo 17-18. 9. HPD S. Kempny, Zagreb

Proslava 80. obljetnice 18-19. 9. PD Ravna gora, Varaždin

Memorijalni pohod na Učku, 19. 9. PD Kamenjak, Rijeka
Udine - Tricesimo 24-26. 9. HPD Kamenar, Šibenik

Dan HPD Zagreb-Matica, 26. 9.

Kroz šume i vinograde 26. 9. PD Sokol, Feričanci

Amaterska foto i etno izložba 24. 10. HPD Belec, Belec

Martinje u Moslav. Slatini 6. 11. HPD Jelengrad, Kutina

Kup Rijeke u Rovinju (O-natjecanje) 7. 11. POK Torpedo, Rijeka

Planinarski tjedan 22-27. 11. PD Ravna gora, Varaždin

Jubilarni izlet Orahovica-Kapovac 24. 11. HPD Sokolovac, Požega

Izborna skupština 8. 12. HPD S. Kempny, Zagreb

Godišnja skupština 10. 12. PD Ravna gora Varaždin

Foto i diafestival 18. 12. PD Sunovrat, Đurđenovac

"Svi na snijeg!", Jankovac 20. 12. HPD Sokolovac, Požega

Tradicionalni uspon na Sniježnicu 26. 12. HPD Dubrovnik

HUMOR

UREDUJE: IVAN PAHERNIK



the well.



Andre François



Podevčovo i Čevo u Ivanšćici

Foto: Ing. Z. Smerke

PANTONE® COLORS



CHROMOS dd

Tvornica grafičkih boja Samobor - Hrvatska



CHROMOS

Printing Ink Factory Samobor - Croatia